КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ШИНАРДИ, 19 СЕНТЯБРЬ, 1967 шу. № 111 (4436). Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЯЛАТ ДІАДУВ ХА ХЬАТІАКХАЬЧАЙ

Беркате хинна юбилейни шу Нохч-ГІалгІайчен колхозаштеи совхозаштеи. Дика хьийкъад цар ялат. 125,5 эзар тонн ка бола ялат дехкад вай республика кхаш леладераша укх шера пачхьалкхенга. Планах дохка лаьрхІачул дикка совгІа да из.

Къаьстта дика къахьийгад укх шера сунженцаша. Цар декхар тІайийцалар юбилейни шера гектара тІара 23,9 центнерал кІезигагІа доацаш ялат чуда. Царна дьнинад — хІара гектара тІара 25 центнер гаргга.

Лаьттанцара балхаш агротехника маяххара а деш дукхача боахамаша кхы а дикагІа хьувкъадаьд ка бола ялат. Цхьадолча боахамашка 30 а кхы совгІа а центнер яьннай гектара тІара. Царна я Сунженски районера «Победа» яхеи XIX партсъезда цІерагІйолеи колхозаш. Грозненски района «Советски Россия» яха колхоз, кхыяраш.

Хьалха латтача боахамий опыто къаьгга хьахьокх ялатий хьувкъам агротехнически мероприятей ерригаа комплекс кхетамга кхоачашъярах тийша хилар. Ялат хьувкъара чІоагІагІа лоархІаме да из делехьа цу кхайтІа малагІа культура хиннай, лаьтта ханнахьа кийчлар, фу дика хилар, из ялтара дикагІа йолча хана дІадер, хьатІадьначул тІехьагІа доагІача тайпара гІулакх дар. ДІайийна хинна культура чуйиначул тІехьагІа кхаш дика цІен а дь ханнахьа аьхача, дІаде дика фу Іалашдича вІаштІехьдаргІа гурахьа дув ялат ханнахьа дІале а из хьувкъаде а.

«КІи фийга чу шура гурахьа йотт», яхаш да эрсий кица. Из бакъда. Цулухьа ялат дІаде доладалалехьа е еза цу гІулакха йола кийчо хІара боахаме. Агрономий декхар да из кийчо мишта ю хьажар, данза дисар сихагІа дайтар. Цар диндалийта йиш яц гурахьа дув ялат дІадув ха хьатІакхаьча хилар.

Гурахьа дув ялат хьувкъара эшача керттерча хьалех цаІ да из дувргдола лаьтта ханнахьа бокъонца кийчдар. Ялат дІаделехьа кІезига дале а 10 ди хьалха аха деза йоах специалисташа из дІадувргдола лаьтта. Ялат дІадувргдола лаьтта ханнахьа ца оахача, из дІадер тІехьадоахача боахамий ялат массаза а эсала хул, из болх ханнахьа а дика а берел кІезигагІа чудахь цар ялат. Халахете а цу тайпара гІулакхаш шерагара шерага нийслуш боахамаш долаш да вай.

Укх гурахьа 209 эзар гектар ка бола ялат дІаде лезаш я вай республика колхозаши совхозаши. Грозненски, Гудермесски, Шелковской, Наурски, Надтеречни районаш ялаташ дІаде йолаеннай. Укх деношка йолалуш я лоамашта юхе яла районаш а. Цхьабакъда, гурахьа ялат дІаде лезача лаьттах хІанз а кийчдаьр эшачох $^{2}/_{3}$ мара дац. ДикагІа латт из гІулакх Надтеречни, Наурски, Шелковской районашка. Цу районий боахамаша шоай аха дезача лаьттах хІанзле 80 процент совгІа аьхад. Амма цу районий хьалашка хьежача из кІезига да, хІана аьдча цар лаьтташ кхыча районашкарчул хьалхагІа мукъадоал. Геттара эсала да гІулакхаш Наьсарен районе. Укхаза хІанз а шоай аха дезача лаьттах пхелагІа дакъа мара аьхадац. Цунна дукха гаьна яьнна яц МалгІабикен Сунженски районаш. ХьатІадоагІача шера ялат хьувкъара гІулакх тешшаме доацаш хетийт цу факташа. Мишта могийт боахамий специалисташа сентябрь бутт бекъабенначул тІехьагІа а гурахьа ялат дІадургдолча лаьттах пхелагІа дакъа мара аьхан кийчдаьи ца хилар? Из хаттар де деза Наьсарен района совхозий агрономашка. Цу района цхьанна а боахаме дац гурахьа ялат дІаде кийча кхаш.

Юрта боахама районни производственни управленей, колхозийи совхозийи кулгалхой, специалистий, беррига кхыча кхаш леладерий декхар да гурахьа ялат дІадувргдола лаьтташ ахарах кийчарах дийнахь а бус а болх бергбола гІулакх вІаштІехьдаккхар.

Тоъал гурахьа дув ялат хІанз силоса а ялатийна а лаьрхІа хьажкІа тІайолча кхашка де дезаш да. Из ханнахьа чуэцилга вІаштІехьа ца доаккхе, гурахьа юв культураш ханнахьа дІае вІаштІехьтаргдац. ХьажкІа меттел шекара свекла, гидуаргаш, коартол, кхыйола культураш а я сихха чуэца езаш, хьана аьлча уж тІайола лаьтташ а да аха дезаш.

ЧІоагІа теркам тІабахийта безаш хІама да дІаюв материал. Из дика хила еза. Республике дукккача боахамашка цу гІулакха чІоагІа уйла ю. ДІале фу кийчдара дика оарцагІбаьннаб Сунженски района дукхагІдолча боахамашка. Цхьабакъда, цхьадолча боахамашка тесса леладу из гІулакх. Шоай дІаюв материал кийч ца еш, из дІаювча кондицега дІакхоачаяра гІулакха хІанз а бокъонца уйла ца еш моттигаш я районашка. Из хІама дІахо да йиш йолаш дац. Боахамий кулгалхойи специалистийи декхар да дІаюв материал сихха ІаланІъяр, из цІен а яь кийчъяр, эшар тІаяр. Хлебопродукта республикански управлени а декхарийла я хувца деза фу сихха цІенде а из дІадувча кондицега дІакхоачаде а.

ДІале фу кийчдеча чІоагІа лоархІаме да цунна лазар кхетаргдоацаш из дохьаша химикаташ а теха тоалар. Цулухьа молхаш, ца тохаш цхьаккха а килограмм фу дІадувргдола гІулакх вІаштІехьдаккха деза деррига боахамашка. Цу гІулакха чІоагІа тІахьожам лоаттабе беза боахамий агрономаша, баьцовгІаш дорачеча станцей специалисташа.

ТІехьарча шерашка массанена а гучадаьннад минеральни удобренеех чІоагІа пайда боалаш хилар. Хьалха латтарий опыто хьахьокх бокъонца царех пайда эцача хьувкъам лакха хулаш хилар. Иштта хов да гурахьа юв культураш ювргІйолча кхашка шера йоагІача минеральни удобренеи нормах 70—80 процент лаьтта оахача ханеи цунна культиваци еча ханей тоха езаш хилар. Ялат дІаделехьа тасса еза минеральни удобрени гектара 3—4 центнер лоархІаш.

ЛоархІаме да гурахьа юв культураш дІаера ха тувла ца ялийтар. Вай республике хьалашка дикагІа лоархІаш я 20 сентябрь денз 10 октябре кхаччалца йола ха. Цу ханал хьалха е тІехьа дийна ялат хоалуш эсадагІа хул.

ХІатІакхаьчай гурахьа юв культураш дІае еза ха. Советкеи юртбоахамеи органаша боахамий кулгалхойи специалисташеи партийни организацеша беррига кхаш леладераш оарцагІа баха беза цу балха.

Юбилейни шера юкъе лоархІаме ха я ка бола ялат дІадувр. Уж дика балхаш вІаштІехьдаьха, ханнахьа чакхдахар, тІадоагІача шера ялат хьувкъаргдола гІулакх хІара колхозе а совхозе а вІаштІехьдаккхар гуйран декхараштa юкъе лоархІамедарех да.

Сийлахьа юбилей хьатІакхача

49

ди дисад.

☆

МалагІча совгІаташца накъадолх шо цІейна?

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода дукккача установкаша чІоагІа къовсам лоаттабу Октябра цІейна къахьегама совгІат кийчдараи даим юсаргІйолаш Памятни байракхаш яхараи. Цунга хьежжа лакха да доаха къахьегама толамаш Социалистически яхье цахаддаш укх юбилейни шера хьалха латташ хьайоагІа нов. Пирких керте латта № 21-1 йолча установка коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара ийс бетта план 22-ча августе кхоачашъяьй установка технологаша.

Чурча кхоачамех бизза пайла а ийбеш, дика къахьег Вольняков Иван Николаевич керте латтача № 43-2 йолча установка коллективо а. Коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча установка технологаша 4-ча сентябре денз къахьег тІабоагІача бетта чотах. Цул дукха тІехьайисаш Чурсунов Николай Федоровича кулгалдеча № 43-1 йолча установка коллектив а. 10-ча сентябре кхоачашъяьй цо ийс бетта план. Ер бутт бовлехьа планал совгІа арахецаргья эзараш тоннаш продукци.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

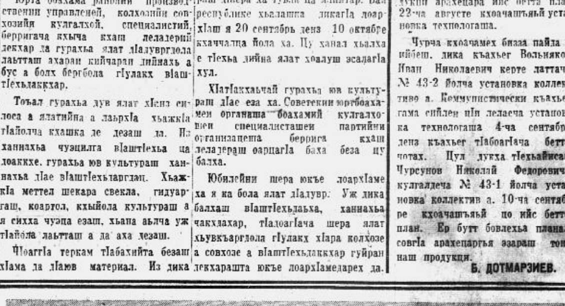

☆

Сихбенна гурахьа юв культураш дІаювш ба хІанз Сунженски района XIX-ча партсъезда цІерагІча колхоза кхаш леладераш. Дика кийчдаьча лаьтта цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах йола фу дуж. Дукха ха ялалехьа 1970 гектара тІа дІайийнаяргья из культура.

СУРТА ТІА: Шоана гу кІица эвь вика дІаювш йола тракториста И. Галиева агрегат. ХІара денна шоай сменни задани 22 гектар мара йоацача 35 гектара тІа дІаюв сеяльщикаша Г. Овчарова, А. Болаченко из культура.

И. Плиева сурт.

☆

ШИЙ БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА...

ДИКАЧА НАХАХ

Сов дукха бе йоаллаь лак хьекхача санна къег гІишлошъечун Курицын Александра мастерока Іерж. ХІара сага цунна шийна мара ца езаш, цунна мара хоза ца хеташ хІама хул. Іа дуккха мах баларах йохкаргъяц цо из. Иштта лоархІ ший мастерок Александра а.

Тамаш а яц цунна из иштта дукха езар. Духхьал цхьан МалгІабике по цунца хьалъяь гІишлош дагар яь яргІйоапаш дукха я.

— Сона-м дага а ягІац уж, сабарделахь,—оалар Александра юкъюкъе шие уж лоархІача хана. Михо йоагаяь цун юхь цІаста бесса хетийтар лоамашта Іокъайла боалаш латтача малхо.

— Гой дІа «Фонтан» яха тика чуулла диазза вІаштІарадаь цІенош, —йоахар цо кулг а дІа а хьоккхаш. —Цигара йолаелар керда город МалгІабик дегІааха. Цун гонахьа мел дагІараш оаха дь цІенош да.

Укх кхаь шера Александра кулгалдеча бригадо хьалдаь цІенош хІама ца эшшаш хІанз СоагІапча бахача наха тоъалла цІенош да. Царна юкъе яц 1240 сага лаьрхІа яь общежити, берий беш, школаш, КПСС горкома йоккха здани, быткомбинат... Дагаръе атта дац уж-м.

Нагахьа коравоагІаргвац МалгІабике Александр ца вовзаш саг. Доккхача сийрдача цІеношка баха дІачуболхача наха хоатт цун цІи, хІара денна урагІа долхаш латтача гІишлош тІа гу из царна.

...Тхона къамаьл дойя а бІарг дотташ латтача пенашкахьа бар Александра.

— Э-э, Халишат, аз иштта мича аьннадар хьога. — Кирпишка хозагІа бола оагІув арахьа хила беза. Чура меттел тІера а хоза хила ма дезий цІа, паьха бІарг тІаоттаргболаш, — аьлар цо цхьан кхалсагага, тхона хьалхашка бехказа а ваьнна.

Из я Точиева Халишат. Александра Іома а яь дика болхло хиннай цох. Говза лелае хов цунна а ший мастерок, хоза ботт пен. хІаьта а бригадица бІарг ца кхеташ дисаш цхьаккха а гІалат.

— ГІишлошъер хила атта дац, — йоах Александра. — Хьалхарча дийнахьа денз ше дІатохаш дола кузг мишта тох, болх творчески бе гІерташ хила веза из професси Іомае дагавар.

— Из воалла Чемурзиев Назир тха бригаде вена дукха ха яц, — яхаш цхьа дІамига саг хьахьокх тхога бригадира. — Шийх дика гІишлошъер хургволга хьахьекхад цо. Хьажал цо ботта са мишта нийса, хоза ба!

Иштта хІара саг вовзаш, цунна хьехам луш, цун дика хІама карагІдаьлча бер мо гІадъухаш, из кхы а лакхве гІерташ ва Александр.

— Дика бригадир хургва цох, — йоах цо Назирах. Иштта цо Іомаваьва хІанз гІишлошъерий йоккхача бригада кулгалхо Точиев Саварбик а. Моттигера болхлой хьа а ийбеш «шеръелар» Курицына коллектив. ТІаккха цох ши бригада а яь цаІ шоай дикагІволча гІишлошъечунга Саварбикага дІаелар. Хьанна хов иштта «був» ваккха мег Александра Назир а.

ХІара шера дукхагІа хул Керда город хьалъеча дакъа лоаца гІишлошъераш, лакхлу цар говзал. Александра дика хет из, хІана аьлча шие цигара дІаводаш ший когаметта дІаоттатабе нах беза цунна, Александр ше вахаш Грозне ва.

Геттара хьинаре къахьег цун бригадо укх деношка: юбилей хьатІакхачалехьа эксплуатаце дІадала дезаш 96 квартира йола ши цІенош да. ЦаІаш даь даьннад, шоллагІдарай пенаш а латт бІаргашта гушше а урагІъухаш. Цхьа болхло чуводац дийнахьа цаІ ах-шиъ норма кхоачаш ца еш. Къаьстта белгалбоах Александра ший бригаданара Пластинкин Эдуард, Белхароев Аюп, Суров Иван, Акиева Совдат, Ахриева Тамара.

...Ший мастерок бе а елла ботташ латтача пен тІа хьалтІаваьлар Александр. Сатец цун цига мара.

М. КАРАЕВ.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Октябра 50 шу дизара дикача къахьегама толамашца накъабахара къавсам доаттабеш ба хІанз республика дукхача боахамий кхаш леладераш. Ханнахьа юбилейни шера хьувкъам чуэца, гурахьа юв культураш тІае, зяба лаьта аха — из да хІанз боахамий кхаш леладераштa хьалхашка латтача декхарех керттедалараш.

ПхийтталагІа сентябрь тІакхоачаш юртбоахама механизатораша 13,5 эзар гектар тІара гидуаргаш чуийцай — вешта аьлча план 51 процент кхоачашъяьй. ХІанз из культура чуийца йоалаш латт Ачхой-Мартана, Грозненски, Урус-Мартана, районий боахамашка, хІьта Шелковской района хІанзле чуийца даьннад генараш.

Дукха ха яц шекара свекла чуэца йолаяь а. ХІанзле 1459 гектар лаьтта мукъадаьннад цу культурах. Шекара свекла чуэцара план 14 процент кхоачашъяьй. ДІадахача шерачул дикагІа лел уж балхаш укх шера. ПхелагІа дакъа чуийцай шекара свекла Гудермеса, Урус-Мартана районий боахамаша.

Тоъал ха я республика дукхагІа долча боахамашка гурахьа юв культураш дІае йолаяь. ХІанзле 1473 гектара тІа дІайийнай тайп-тайпара, культураш.

ВотІа лел дукхача боахамашка гурахьа ювча культураштеи зябаи лаьтта кийчдара балхаш. ТІадоагІача шера культураш дІае хІанз кийчдаь лаьтта кхаь лаькъах шиъ мара дац. Хьалха санна тІехьадус лаьтта ахарга диллача МалгІабика, Наьсарен, Сунженски, Урус-Мартана районий боахамаш. Деррига аха дезача 165 эзар гектар лаьттах хІанзална аьхар 48,3 эзар гектар мара дац цу боахамашка — вешта аьлча 29 процент.

Цу районий боахамашка зяба лаьтта ахара темпаш дІадахача шерарчул лохагІа я.

ПХИТТЛАГІА СЕНТЯБРЬ ТІАКХОАЧАШ ГЕНАРАШИ, ШЕКАРА СВЕКЛАИ ЧУЭЦАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(План проценташа)

Районаш	генараш	шекара свекла
1. Ачхой-Мартана	83	17
2. Велана	—	—
3. Грозненски	82	12
4. Гудермесски	71	19
5. МалгІабика	35	—
6. Надтеречни	18	—
7. Наьсарен	18	3
8. Наурски	59	—
9. Ножай-Юрта	28	—
10. Советски	—	—
11. Сунженски	46	—
12. Урус-Мартана	84	19
13. Шалински	69	14
14. Шелковской	100	—
г. Грозный	—	—
Ерригача республике	51	14

ТІЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

Советски Іаьлал даьнна 50 шу дузача денна сийленца накъабахара вай республикерча къахьегамхоша лаьрхІад юбилейни шера пачхьалкхен плани тІанйца социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьаккха предприяти, организаци ца хилийта. Цу яхье дукккача предприятей, транспортнии кхыча организацейи коллективаша лакха къахьегама толамаш даьхад.

Цхьабакъда цхьаболча боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша вІаштІехьдаьккхалац производственни плани социалистически декхараши кхоачашдара гІулакх. Из бахьан долаш республике тІехьаюса предприятеш я. Царна юкъе я къахьегамхой культурни боарам. хьал-торо лакхъеча, халкъа боахам дегІабоалабеча лоархІаме декхараш хьалхашка латта организацеш а.

ДІахо мехкдаьтта промышленность дегІайоалаяра чІоагІа лоархІаме да бурувдеттача контораша ритмично болх бар. Вай республикерча бурувдеттараштa пачхьалкхен доккха декхар тІадисад. БархІ бетта баьча балха итогаш йича духхьала шин контора коллективо мара кхоачашъяь хилазар бурув тохара бархІ бетта план. Царех я «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управленена чуйоагІа № 1 йола контора (начальник С. А. Темираев, партийни организаце секретарь Б. Б. Албогачиев). «Сунжанефть» НПУ чуйоагІа карабулакски бурувдетта контора (начальник А. М. Косивченко, партийни организаце секретарь А. З. Литвиненко).

Вокх юхейисача бурувдеттача конторай коллективаша бурув тохара бархІ бетта план кхоачашъяьяц. Цу гІулакхо боккха бехктокхам тІабожабу «Грознефть» объединене кулгалхошта (В. Б. Назарова, В. И. Стадникова). Уж декхарийла ба бурув тохара балхашта керттера терхам тІабахийта, хІара контораrа пачхьалкхен план кхоачашъейтара сихагІа къоастале деза бурувдеттараштa снабжени яра дешаш.

Хьинаре, барт тайна къахьег «Чечингстройтранс» объединене йоккхача автомобилистий коллективо (объединене начальник Я. З. Шапиро, парткома секретарь М. П. Гаврилов). Керттерча хьокхамий бархІ бетта программа толамца кхоачашъяьй цо. Кхыча бесса да республикански автомобильни транспорта управленера гІулакх. Цу чуйоагІача итт организаце кхоачашъяьяц бархІ бетта план. Цул совгІа управлене дукха автобоахамаш да бетт-бетта план кхоачаш ца еш а.

Автобахамашка лоха я автопаркаха пайда эцара коэффициент, дукха ха йоаккх машинаша ремонте латташ, производственни дисциплина телха еш а моттигаш нийсл. Автоуправлене кулгалхоша (начальник И. П. Алещенко, керттера инженер В. И. Рассказова) автомашинаш дукхагІа лине тІа араювлийтара, дикка автомашинех пайда эцара коэффициент лакхъяра мероприятеш чакхъяха еза ха хьатІаэттай. ДукхагІйолча машинаша шин сменах болх бергбола гІулакх вІаштІехьдаккха деза. Цу даькъе дукхагІа хилийта беза шофераш, царга лакха къахьегама толамаш дахийтара хьалаш кийчде деза, транспорта болх ритмично дІа ца бохийта кхоачамбоапараш сихагІа балха юкъера дІадаха деза.

Дукха кхоачамбоапараш да республикерча къахьегамхошта бытови гІулакх деча Министерства балха юкъе а. Наха бытови гІулакх дара бархІ бетта план цо тІехкхоачашъяьяле а. цунна чуйоагІача 18 предприятех ийсне кхоачашъяьяц бархІ бетта план. Юкъера лаьрхІача ерригa Министерство хьайийцача дьха дика толамаш бархІ бетта план 7—10 процент тІехкхоачашъяьча дикагІйолча коллективай чотах даьхад. Цо хьахьокх бытови гІулакх деча Министерства предприятешка хІанз а тІехьа пайда ца эцаш дукха резерваш хилар. Министерства кулгалхой (Г. И. Инаркаев, Б. И. Кашенцев) декхарийла ба предприятеш тІехьайисара бахьанаш кІоарга довза, хьалха латтачарна уж юкъеяхийтара царна эша новкъостал де.

Юбилейни цІей хьатІакхача юхейисар дукха ха яц. цхьа минут балха ха ца йоаеш нох бизза пайда эца беза. Беррига низ тІабахийта къахьега деза пачхьалкхен плани цІей сийна тІанйца социалистически декхараши толамца кхоачашдара.

Керттерча хьокхамех бархІ бетта план кхоачаш ца яь предприятеш.

Предприятеш	Предприяте кулгалхо	Партийни организаце секретарь	План кхоачашъяра проценташ.
«Старогрознефть» НПУ кІоарга бурувдетта контора	Ю. Г. Терентьев	Б. П. Коновалов	98,9
«Малгобекнефть» НПУ № 2 йола кІоарга бурувдетта контора	А. Ж. Карнаев	В. Ф. Шукин	87,5
«Грознефтеразведка» яха трест	А. М. Мациев	Г. А. Дубровин	82,6
Грозненски № 1 йола автобусни парк	Г. Ф. Лубашев	В. Д. Бухтояров	88,8
Грозненски № 2 йола автобусни парк	А. П. Строев	А. Т. Воробьев	94,7
№ 2 йола автобоахам	И. А. Сапронов	А. К. Лысенко	86,5
Автоколонна — 1436	Б. А. Григорьян	А. П. Голдаев	92,1
Гудермесски АТХ	Х. А. Джамалханов	А. У. Усмаев	89,1
Наурски АТХ	М. В. Зиновьев	М. Д. Лопатин	87,9
Наьсарен АТХ	А. Ю. Амирханов	М. Х. Аушев	97,9
Шелковской АТХ	А. А. Пагалов	С. С. Суховеев	97,9
Авторемместерскеш	Н. Н. Сбойчаков	Г. И. Кабанчук	88,3
Бытови гІулакх дара Министерства мебельни фабрика	С. К. Айсханов	И. М. Арутюнов	96,0
Грозненски № 4 йола горбыткомбинат	Х. Р. Решидов	С. К. Попенко	99,7
Шелковской райбыткомбинат	Х. А. Астамиров	Н. В. Окропиридзе	88,4
Наьсарен райбыткомбинат	С. О. Шадыжев	И. С. Сагов	73,4
МалгІабика быткомбинат	А. О. Ахильгов (хьалха хинна директор)	И. У. Мержоев	80,0
Урус-Мартана райбыткомбинат	М. У. Эдельханов		89,2
Бытови гІулакхаш дара Министерства ремстройуправлени	С. Т. Тайсумов	И. С. Проскунин	81,7
Парикмахерске боахам	А. М. Григорьян	Т. А. Кудрявцев	96,8
«Горсправка» яха контора	Т. И. Агаджанов		92,6

ТАСС ЗАЯВЛЕНИ

КепаІоазон хоамех, укх шера 22-ча сентябре Вашингтоне хьаелл Куба Республикана духьала Венесуэло яьча заявленега хьажар духьа гулъеш йола американски пачхьалкхІенний Организаце (ОАГ) членаш долча мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий XII-гІа консультативни совещани.

Цунца дувзаленна США а Латински Америка цхьадолча мехкашка а укх тІеххьарча хана хоялла чІоагІлуш латт Кубайна духьалара кампани. Доллача хІамах гуш да, цу мехкий агрессивни гІозараша ОАГ хьалха а тувсаш Кубайна духьала кердa провокацеш кийчъеш хилар. Малхбузен Европа а цхьайолча кхыча районий а дукккача пачхьалкхений правительствашкара хьадех Кубайцара дипломатически гІулакхаш хоададелга, цунцара торговли соцаелга. Форда тІа а фега а Кубайна блокада оттае гІерт. Кхыметтел цунна герза низаца чухьалхара дешаш тІахьехамаш а да. Цу ханна США официальни гІозарий викалаша деча къамаьлашка а американски кепаІоазон тІа а тІема низаца Кубе чуяха бокъо йолаш я США аьнна хетийта гІерташ гІулакхаш лелалу.

Гучох, керда антикубински кампани, ерригa хьалхагІа дІа мел яхараш а сапна, американски империалисташа дагалаьцай шоай мехка социалистически общество хьалъярах Кубай революционни халкъа новкъарле е даьрхІа. Кубински революце моастагІий хьалхагІа а цкъа хьежа Іийнабац из Кубай дІахьалхабода болам низа новкъосталца юхасопабе. Цхьабакъда, царна урок хиннаяц е Плайа-Хироне интервенташ бохабарах а е шоай антикубински политика кхычахьа а аьттув ца боалаши юкъагІеи йисарах а.

Цхьабакъда, Куба Республика, кубински халкъа хьашташта духьала ерзаяь Іеш яц хургйолча ОАГ совещане керда антикубински решенеш тІаэцийта гІертарий уйлаш. Уж Латински Америка деррига мехкий къаман хьашташта духьалъерзаяь а я. Опыто хьалххагІе а хьахьекхад, США-с аларах. Кубайна духьала ОАГ боаккхаш бола хІара гІа цу цхьан ханна кхычарех тийша хІама доаца къаман политика чакхъяхара йола латиноамерикански мехкий торонаш кІезигъеш, шоай хьашташ хьаллоацача цар паргІато юхакъувлаш, Латински Америка Іаламеи наьхеи ресурсашта американски монополешка эксплуатаци аттагІа лйташ бола гІа а ба.

Цхьа бахьан доацаш дац, хІанзара антикубински кампани а, ховш маларра, Вашингтонера кхайкабеча наькъа тІара яьнна политика лелаеча моллагІча а латиноамерикански мехка духьаларча герзаца еча репрессий кечал а хинна дІаотта дезаш дола «американски пачхьалкхений юкъара герзаш» вІашагІдохка раьза хулга дІадехаш латиноамерикански мехкашта тІагІертта беш низ а болаш чакхйоахаш хилар. ХІанз дувпараш-м, бакъдар аьлча, «американски пачхьалкхений юкъара герзашцара низаш» дац, «самооборона шоай лоІамера низаш» да, «субрегиональни тІема пакташ» я, цхьабакъда, деша маІан хувцалац. Долла хІама шоаш лаьрхІа цхьа гІулакх кхоачашдара — США латиноамерикански политика увттаерий мукъагІ хургйола жандармски корпус вІашагІйоллара тІадерзадаь да. Пачхьалкхен департаменто дукха ха йоацаш араяьккхар кхы совгІа-эшашагІа доацаш США законни бокъо я ОАГ членаш йолча ерригача пачхьалкхений чурча гІулакхашта юкъегІертаяхаш хинна официальни заявлени.

Латински Америка мехкашка ба уж ерригa планаш чакхъяхаро шоай мехкаш мел кхерамерча хьал тІа оттаде тарлу ховш бола пачхьалкхен, политически, общественни деятелаш. Шоашта беча низа хоадамбоаллаш духьале е уж кийча хиларга хьежжа хургла Латински Америкера событеш дІахо дегІаухилга.

Кубайна духьаларча кердача кампанех лаьца аьлча, цунна дагахьа раьза боацаш а хоадамболлаш духьала а ба беррига советски нах. Ший интернациональни декхара тешаме йола Советски Союз хила а хиннай, хург а я Куба Республикана массе оагІорахьара новкъостал деши ший паргІатои лоІами бахьан долаш, кубински халкъо хержача новкъа гІолла дІаяхара бокъо бахьан долаш по лоаттабеча къовсаме из хьаллоацаши.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХАЛКЪА КОНТРОЛЕРИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Юбилейни шера ялат доа ца дешчудара колхоза кулгалхоштa доккха новкъостал даьд 80 сагах латтача тха халкъа контролерий группа. Ялат чуэцара балхаш дIадолалушше а ялат хьокхача, из чуозача машинашта, хьатта ялата учет леласча бIаьг локхаргболаш халкъа контролерий постaш оттайир оаха. Хьалхе а оаха тхоай болх лерттIа вIаштIехьбаккхар бахьан долаш ялат доа ца деш чуэцалгеи из чуэцача хана балха юкъе нийслуш хинна кхоачамбоацараш ханнахьа дIадахеи вIаштIехьдаьлар тха. Масала, 12-гIча тракторни бригаде хьатта дийнахьа баьча балха цхьанче а учет леладц аьнна хоам бир тхога. Халкъа контролераша сихха дIадаькхар из кхоачамбоацар. Хьатта ялат Iодоассалаь юхавоагIаш кхай тIа гIолла ялат хьокхаш йола комбайн бIаргайира шофера Кучицына Iоухаш латтача ялата бIарчча лер а юташ йолаш хиннаяр комбайн. Комбайн сона а яь хьежача элеватора щиток мельенна хиннаяр. Цу сахьате комбайн лехкаш хиннача Быковна из гIалат дIадаькхар шофера П. Кучицына.

Цкъа ялат чуэцара балхий хикалга хьожаш бар контролераш. 1-гIча тракторни бригадерча поста кулгалхочунна Ряутовца из болх чакхбоаккхаш Подлубне комбайно ялат цIена ца а оардаш канаш аратувсалга гучадаьлар контролерашта. Техкача бахьан чоалхане хилацзар — двигатела тоъал оборотaш душ хиннацар комбайнеро. Ше даьча гIалатах кхийтар комбайнер Подлубный.

Уж санна дола масалаш дукха доаладе йиш я. Ерригача маршруташка пахаддаш тIахьожам лоаттабора контролераша. Хьатта дIакхухьаш латтача ялата накладнойш нийса язйой, из тараза тIа нийса оззй. Iодоассаду моттиг — из деррита. контролераша ца зувш чакхдалийтацар. Иштта контролераша шоай болх лерттIа вIаштIехьбаккхар бахьан долаш ялат дайна е лечкъадь моттиг нийсъяланзар тха боахаме.

Укх деношка моша доакъар Iалашдар малагIча хьала тIа да колхозе хьежар контролераш. Автомашинашна чукхухьа моша доакъар наькъ тIа Iодегаш дукха довра. Доакъар кхом а беш чуэцара дош дувпа комбайнераши шофераши гул а баь собрани йир. Цхьаькха лоархIаме кхоачамбоацар а дIадаьккхар контролераша. Кхай тIа хьакханза латта моша хьажкIа болхлоша когаш тIабетташ йоаеш хиннаяр. Цу сахьате кхашгарча бригадай кулгалхой хьагул а баь из дош дийцар цар. ХIанз кхом беш чуэц доакъар болхлоша.

Гидуаргаш чу мишта эц хьожаш 20 контролер ва колхозе. Уж мишта цIенду, пачхьалкхенга дIа мишта кхоачийт хьож уж.

ХIаьта контролераша В. П. Ермоленкос, И. М. Бугаева, А. С. Ботеева гурахьа дув ялат дIаде лаьтта кийчдарга хьож. Парна корадаь кхоачамбоацараш сихха дIадоах колхоза механизатораша. Колхозо пачхьалкхенга баьцадаараш дохкара план кхоачашъелга, шортта доакъар Iалашделга, гидуаргаш ханнахьа чуэцалгеи уж пачхьалкхенна дIалудгеи вIаштIехьдаккхара тIаерзаяь я хIанз контролерий керттера уйла.

Ю. ПОЖАРОВ,
Сунженски района «Победа» колхоза халкъа контролерий группа председатель.

ДЕШАРА КИЙЧО ЯЬЙ

Укх шера партийни дешара системе тха районе болх беш хургья 27 юххьанцара школа: царех дешара хьалхарча шера—1, шоллагIча шера — 10, кхоалагIча, дешара шера 16, иштта кхыяраши. Цу школашка юххьанцара образовани йолаш 400 саг хургва дешаш. Цудухьа пропагандистски кадраш образовани кIезига йола нах шоай лоIаме политически литература Iомаде, конспекташ язъе веша аьлча, царех марксизма-ленинизма лард Iомаеча юкъерча звено ладувгIархой кийчбе ховргдолча нахах хьахержай района партийни организаце.

27 юххьанцарча школай пропагандистех кхоъ мара вац юкъера образовани йолаш, вожаш лакхехьара образовани а йолаш пропагандистски балха опыт а йолаш нах ба.

Боккхача лоархIаме да занятеш дIайолаяла дисача деношка берригa ладувгIархой дешара пособешца Iалашбар.

Тха районе болх беш хургья марксизма-ленинизма лард Iомаю 10 школа, хIаьта ялх укх шера вIашагIйоллаш я. Цу школашка дешаргдолча ладувгIархойи хьехаргдолча пропагандистийи состав кийчъяь яьннай. Цу школашка КПСС истори, философи, политэкономии хьехаргдараш балха опыт йола пропагандисташ ба: Чапаюртовски совхозера Ю. Федоров, А. Дурдиев, Д. Махмудов, Горячеисточненски племсовхозера М. Четвериков, М. Кацин, Грозненски шурий совхозера В. Вьючный, В. Ковтун, 1-гIча Мая цIерагIча колхозера Ф. Хрусталев, А. Антонова иштта дукха кхыбараш.

Иштта юххьанца укх шера хьаелларгйолча марксизма-ленинизма ларда Iомаергйолча школашка а опыт йола пропагандисташ хьожабаьб. Цу школе дешаш хургболча наха хIаране эшаргдола литература хIанзза а Iалашде деза.

256 коммунист хургва районе ший лоIаме КПСС истории, политэкономии, философии Iомаеш.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо еш латтача семинараша доккха новкъостал ду пропагандисташта дешара шера доаттIача бесса кийчо е, лакхача идейно-политически боараме дика вIаштIехьъяьха занятеш дIайолаяра.

ХIанзза а дешара занятеш хургйола помещенеш кийчъяьй тха района партийни организаце. ДIадахача дешара шера нийслуш хинна кхоачамбоацараш укх шера нийслургдоацаш коммунистий дешара дикка теркам тIабахийта лаьрхIад тха района партийни организацеша.

В. ШУПИКОВА,
КПСС Грозненски района политпросвещене кабинета заведующи.

КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРАШТА МА ЭШШАРА

«Коммунизм хьалъерашта — деррига культурана карагIдьнна раш!» яха тIахьехам баьча Москва, Ленинграда, Киева, Ташкента профсоюзни организацейи культпросветучреждений активаи кара а ийца дIадоладьр чIоагIа къоабал а дь, хьаллацар Нохч-ГIалгIайчен профсоюзий культучреждений болхлоша. Цу болламо кхоачашде лаьрхIар — культпросветучреждений болх йоаржжаяь коммунизм хьалъеча заман декхарий боарамга кхоачабар.

Советски пачхьалкхен 50-гIа шу дизара баха ма боаттIа накъабахара къовсам а лоаттабеш, профсоюзий культучреждениеша къоастам боллаш дола декхараш тIаийцар. Тахан дувца йиш я вай уж декхараш кхоачашделга мишта лел.

Дуккхача наха юкъерча политически кхетама болх тайп-тайпарча формаехи метолехи беш ба. Цхьабакъда, цу берригача балха лард хинна дIаэттад КПСС XXIII съезда сацамаши «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яха парте ЦК Тезисаши. 1966 шера 1 июлагара 1967 шера 1 июлага кхачаьлца йолча юкъагIа вай республика профсоюзий культпросветучреждениешка 32000-нел тIех лекцеши докладаши яьй, 1,5 миллион совгIа саг чу а лоацаш.

Шерра даьржал Ленински Октябрьски дешараш дешилга. Тематически сайренаш, кагирхой салаIара сайренаш каст-кастагIа чакхъяха яьннай клубаши культура дворецаши. Цига къамаьлаш ду революце доакъашхоша, тIемай а къахьегама а ветеранаша, вай халкъа тIемийи къахьегамеи традицеш а ювцаш, Гуллушбарий теркам чIоагIа шоашта тIа а увзаш чакхйийннай «Даьй новкъа, турпалий новкъа», «Къовсам а лоаттабеш, оарцагIа а бувлаш чакхдаьлар 18-гIа тIема шу», «Професси —са доккхал», «Доккхал а деш делаю оаха Ленина цIи» яха а царех тарра кхыйола а сайренаш. Из болх йоакхо а йолаш, безаме чакхбоах В. И. Ленина цIерагIча, «Красный молот» завода, Пролетбата, Н. К. Крупске цIерагIча, химикий культура Дворецашка. Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, 15-ча участка, Ассински совхоза, № 3 йолча совхоза, «Калиновский» совхоза клубашка.

Культпросветучреждений балха юкъе лоархIамера моттиг дIалоац нах бахача моттигашка бу наха юкъера кхетама болх вIаштIехьбахара дешаша. Дикала цIи хеза да «Красный молот» завода культура Дворецо чакхдоаха «улиций цIейш». Алхха укх шера а цу тайпара цIей деаделга кхоаза чакхдаьккхад, уж деадеш 3000 саг хинна ца Iеш нах а болаш. Цу дийнахьа улица е квартал транспорантаща, тайп-тайпара бесаш долча лампилгий гирляндашца, байракхилгашца хозъю. Хоза кийчъьча сценаш тIара къамаьлаш ду къахьегама ветеранаша, Октябрьски революце а Сийлахь-боккхача Даьймехка тIема а доакъашхоша, къонача болхлоша, улицагIа бахача наха. Цар дувц дIаяхача ханарча а хIанзарча а гIулакхех лаьца, шоай улицагIа е квартале бахаш болча башха дикача нахах лаьца. Улиций цIейш деаделга йистелувз художественни самодеятельноста концерташ увттадарца, дуккхача тайпара ловзараш, халхараш, сакъердамаш дарца.

Красномолотовций хьокхамагIа цу тайпара цIейш деаде баьннаб мехкдаьгта чакхдоахараш, химикаш, кхачан промышленноста а юрта а болхлой.

Оамал а хинна дIаэттад Советски Эскаре гIулакх де болхараш торжественно накъабоахилга, цIей деадара кепе паспорташ, комсомольски билеташ дIателилга, саг йоалаяра, маьре яхара регистрацеш елга.

Советски Iаьлала 50-гIа шу дизара сийна чакхдаьккхад республика художественни самодеятельноста VII-гIа хьажар. Цунна юкъе дакъа лоацаш профсоюзий 33000 член хилар. Цига дакъа лаьца дуккха а коллективаш дипломаши, грамоташи тешарца белгалдъяьхар. Ростове зональни хьажар долаш къаьст-къаьстача коллективаштеи исполнителаштеи Еррвигроссийски хьажара лауреатий дипломантий цIераш елар.

ТIа-тIа чIоагIлуш доагIа Къилбаседа Кавказа вежарий республикай самодеятельностацара вай республика доттагIал.

Дика балха опыт я профсоюзни библиотекай а. Царех я Ленина цIерагIча, «Красный молот» завода культура двореций, химкомбината, производственно-товарни контора, Ассински совхоза, аьшкабетонни конструкцей завода, кхычар библиотекаш. КПСС XXIII съезда исторически решеней лоархIам къахьегамхошка кIоаргагIа кхетабайта гIерт уж. Цу гIулакха дешарий конференцеш, выставкаш, книжкай обзораш елга, болхлойи тIулакхера нахи юкъарчал доацаш цехашка, кхашкарча станашка Iалашбелга вIаштIехьа а доахаш. Шийна теркам тIаозаш ба цу хьакъехьа «Красный молот» завода библиотеко чакхбоаха болх. Цо «Машиностроитель» яхача газета редакцеца цхьана чакхйоах дешарий конференцеш. Дешарий конференцеш чакхйоахаш цо а химкомбината библиотека а пайда ийбу заводий дуккха тиражаш йолча газетех, радиоуделех, ладувгIараш дукхагIа юкъе а увлаш. Укх тIеххьарча юкъагIа республикерча профсоюзий 8 библиотеках «ТIехдика болх бу библиотека» яха цIи тиллай, шин библиотекана ВЦСПС кхоалагIча степенагIара диплом, цхьан библиотекана шоллагIча степенагIара диплом еннай.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а кIезига дац профсоюзий культпросветучреждений балха юкъе. Уж кхоачамбоацараш дIадаханза а хьалха латта опыт шерра дIайоаржаяьнза а яргьяц. Нахацарча кхетама балха юкъера керттерчарехлар — творчески къахьега саг кхевелга Вай клубаша, культура дворецаша, цIеноша, библиотекаша, цIеча уголокаша шоай болх айххагIа бувзанза баргбац производства балхацеи хьаштацеи, къаьтагIа дIахьувкханза баргбац къахьегама турпалаш, деррига материальни рузкъа хьалеш волча балха сага сийле дIахьувкханза яргьяц. Цу гIулакха производства хьалха латтараш хестабара сайренаш чакхъяха еза, клубни трибунаш тIара кхы а чIоагIагIа оаз йоагIаш хила деза коммунистически къахьегама коллективаехи ударникехи, цар хьалха латтача опытах лаьца дувцаш дараш.

Профсоюзий культпросветучреждений берригача болхлоша профсоюзни активаца цхьана долла а хIама деза вай клубаш библиотекаш, культура дворецаш, цIенош, цIе уголокаш, дукха а йола художественни самодеятельноста коллективаш къахьегамхой коммунистически кхетамца кхебара декхараш кхоачашдара партийни, профсоюзни организацей боккъалара гIончий хиланза яргьяц.

П. СЕЛИЦКИЙ,
Нохч-ГIалгIай облсовпрофа секретарь.

БАЛХА КХЕРАМЗЛЕ IАЛАШЪЮ

ХIара шера пачхьалкхено йоккха средствашхьахец кхерамзлен техникаи производственни санитарнеи даькъе мероприятеш чакхъяхара. Алхха цхьан «Грознефть» объединене гIолла номенклатурни мероприятеш яра дIадахийтад 430 эзар сом цох 64,2 эзар сом «Старогрознефть» управленена а кхоачаш.

Махарра, кердача хьалашка хьалхарчаца болх бе яьнначарех я «Старогрознефть» мехкдаьтта-промыслови управлени. Укх коллективера дIалоладеннад дукха патриотически гIулакхаш. Укхаза мехкдаьттахоша каерзаьй керда кхераме йоаца производственни процессаш. Дуккхаза белгалъяьхай управлени къахьегам лорабара болх дика вIаштIехьбаккхарах.

ХIанз вIалла дагадохийта а дац лаьттан кIала болх берашка АПР-2 яха электрически трубни дIоагIаша доацаш болх булургбар аьнна. Цар механизацию насосно-компрессорни турбаш вIашагIйохкара а вIашагIьяхара а скважинашта лаьттан кIала ремонт еча хана. Шерра пайда эц мехкдаьттахоша МШК-С, МШК-ГВАМ яхача механически штангови дIоагIахь. Массанахьа юкъейихьай диспетчерски телеуправлени. Мехкдаьтта доахарий болх аттача баккхарал совгIа цо кIезигъяьй операторий штат, дакхъяьй къахьегама овсарле.

Къахьегам лорбараи кхерамзлен техника Iалашъяраи гIулакх тесса дуташ цхьаккха кулгалхо коравоагIаргвац управлене (хьалха цхьайолча хана нийслуш хиннача тайпара). Кхерамзлен техника бокъонаш телха ца ярах боала пайда дика кхетабе баьннаб болхлой а. Цунца дувзаденна да тха мехкдаьтта-промыслови управлене къахьегам лорабара мероприятей план хадданза тIехкхоачашъеш хилар. Иштта 1965-ча шера 50 эзар сом маьха мероприятеш е езаш хиннача 64,2 эзар сом маьха яьраш, хIаьта укх ах шера а цу мероприятешка дIадахийтад 32,1 эзар сом. Цу юкъе къаьстта чIоагIа терко ю болхлошта ханнахьа спецбарзкъаши защитни средствашн лоаттаяра, производственни объекташка балха кхерамзле Iалашъяра, болхлой къахьегам аттача боаккха механизмаш юкъеяхьара. ТIеххьарча шин шера ремонт яьй маршеви лоамей 37 комплекта, 28 душевойна, ворхI погрузочно-разгрузочни площадка, иштта кхы дукха кхыдолча балхаш та а.

Кхерамзлен техника отдело шоай балха керттерча декхарех цаI лоархI болхлоштеи инженерно-технически болхлоштеи кхерамзлен техника къахьегам лорабара бокъонаш дIайовзийтар, массанега уж Iомаяйтар. Цудухьа болх беча метте хадданза инструктаж ю болхлошта, курсашка Iомабу, уж правилаш царна мишта йовз хьож хан-ханнахьа. Иштта соахка курсашка дешаш хилар ши эзар гаргга саг, инструктажа юкъевахар эзар совгIа болхло. Кхы а шерагIа баьржаб из болх укх шера. ХIанзле курсашка дийша йистеваьннав 1216 саг. Электроустановка тIеи газови боахамеи, хатар хилара кхерам чIоагIагIа болча цехашкеи бригадашкеи цIаькхаза дIалихьад кхерамзлен техника правилаш ювцаш дешар, хьежаб царна уж мишта йовз.

Болхлой Iомабара гIулакх тIехьтIехьагIа тоадарах, болхлошкара, инженерашкара, техникашкара кхерамзлен бокъонаш хар а уж телха па яр а цIенхаштта хьадехарах дикка кIезигденнад производстве хула хатараш. Массехк шера тоадуш хьадоагIа из гIулакх. Масала, укх шера ялх бетта соахкарча цу ханаца нийслича цу тайпара пхи моттиг кIезигагIа нийсъеннай.

ДукхагIа терко е лаьннад тхо производстве хулача хатараштa анализ яра, халагIа, кхераме йола моттигаш хьагуча а йоахаш кхерамзле Iалашъеш мероприятеш чакхъяхара. ЗIамига дале а доккха дале а хиннача хатара бахьанаш ца тохкаш цхьа моттиг йитац, цу сахьате белгалйоах уж дIадахара е еза мероприятеш, тIахьожам лоаттабу уж чакхйоахача. Шерра юкъеувз цу балха инженерно-технически болхлой, кхерамзлен техника даькъе штате боаца инспектораш, производстве хьалха латтараш. Цар новкъостала управлене предприятешка хIара кIирагIа белгалдаьккхача цхьан дийнахьа дIахьу «Кхерамзлен техника ди». Цу дийнахьа ю семинараш, инструкцеши правилаши Iомаю.

Каст-каста ю оаха хьажараш-конкурсаш, цехий коллективаша вIаши тIахьожам лоаттабу. Уж мероприятеш чакхйоахача хана къахьегам лорабелга тоадара тIаерзаяь дукха предложенеш тел болхлоша. Дуккхьала укх ах шера еннай 1649 предложени, царех, таханарча дийнахьа балха юкъейихьай 1400 предложени.

ТIеххьарча цхьан шера ах шера управлене «Техника цIа» хьадийллачул тIехьагIа дикка тоабелар организационно-массови болх. Цу доацпача хана чIоагIа дукха дезаденнад из бурвдеттараштa, мехкдаьтта доахараштa. Сево тIаувз укхаза болхлой безам? Эггара хьалха кердаларий опыт дIа-юха эца школа хинна из дIаоттар бахьан долаш. Хоза кийчъяь, технически лертIа болх беш йола агрегаташ я укхаза гойташ. Макеташ а шоаш йолча бесса хьокхаш а я цхьайола кхерамзлен техника — аппаратура, механизмаш, измерительни прибораш, инструменташ, и. кх. дI. Ерриг хьокхаш я мехкдаьтта боахама техника бIаьннел совгIа объект. Царца я хоза кийчъяь плакаташ. Ала мегаргда тха «Техника цIенах» боккъонца йола культура кхуврч хиннаб аьнна. Иштта оал цох кхычахьара опыт дIа-юха эца венача а. ЧIоагIа раьза ба къахьегамхой из цIа хьаделлара шийн низ а хьинар а ца кхоеш ваьллача Калачев Владимир Карповича. Ше болх беча 40 шерах ткъаь шера кхерамзлен техника воккхагIа волча инженера декхараш кхоачашдеш хьавоагIа из. Иштта дукха къахьийгар цига инженераша В. А. Трушликова, В. П. Новикова, М. Б. Шевченко, И. И. Захарова, П. Г. Ермолаева. Хьинаре дакъа лаьцар цу гIулакха юкъе нн. Н. Я. Мальцев, В. К. Деребизов, В. А. Демин керта латтача цехий коллективаша. Хадданза беш латтача балхах дика да хьахиннар а. Белгалдаккха мегаргдолаш да укх тIеххьарча ялх шера саг леш цхьаккха хатар нийсденна ца хилар. Управлене йолаш я йIаьххача хана цхьаккха хатар ца хулийташ хьайоагIа бригадаш, участкаш, цехаш. Цу тIагIолла дикагIа да цар доаха толамаш, лакхагIа я къахьегама овсарле. Царех я скважинашта капитальни ремонт еча цехера М. П. Аветисяна кулгалдеча бригада коллектив, 2-ча промыслера И. Ф. Подгорный мастер волча бригада коллектив, дуккха кхыяраш а.

Г. ГУСОВ,
«Старогрознефть» НПУ III-ча промысла инженер.

КЕРДАЧА СИСТЕМАХ БУ БОЛХ

Цхьа бутт совгIа ха яьннай Гудермесски машиннаькъа 15-ча дистанце коллектива планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бу. Мишта бу хIанз предприяте болх? Дикка лакхденнад доаха къахьегама толамаш, кердача системах болх беча бетта йаькъашка деча балхашка дIабода мах а планах лаьрхIачул дохбаьб. Из бахьан долаш пачхьалкхенна кходаьл 19,4 эзар сом. Цул совгIа 4 эзар сом предприяте фонд хьахиннай. Цунга хьежжа тоалургда болхлой хьал а. Цу фондерча ахчах дика болх беча наха премеш тергья.

Кердача системах болх беча наькъашта бальни оценка ялара план 110 процент кхоачашъяьй, ремонт яра план 103 процент кхоачашъяьй, хIаьта искусственни сооруженешта ремонт яра план 105 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта дика къахьегаш я цу дистанце А. Ф. Колесник, И. Г. Синельников, В. М. Романовский керте латтача околодкай коллективаш. Цар хьокхамаш кхы а лакхагIа да.

Н. АСТАХОВ.

ЛАКХАЧА ЛОАМ ТIАРА АТОМНИ...

Монды (Бурятски АССР), (ТАСС-а корр.). СССР Iилмай Академе Сибирски отделене саянски комплексни космофизически экспедице база уллача лакхача лоамашкарча Монды яхача поселкана юххе, 3000 метр лакхача вIашагIйоллаш латт космически зIанарий автоматически станци. Стронция-90 радиоактивни вIашагIкъастача хьайоалача энергех пайда эцаш йолча «Ангара» яхача электрически энерге изотонни источникаца Iалашъеш я станце энергопитани.

Генератора совйолча энергех пайда эц станце аппаратура йоазъяра. 10 шера болх беш шейоаккхача хана тешаме я изотопни генератор, хаоттама хьалаш Iаткъац цун балха.

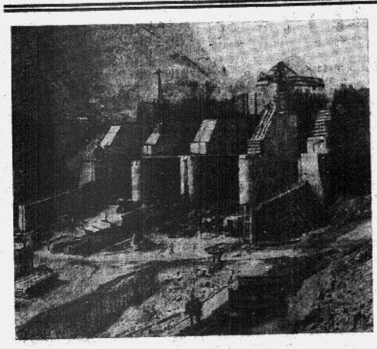

Таджикски ССР. ТIеххьара балхаш чакхдоалаш латт Байпозински гидроузел — Вахша тIарча низ болча Явано — Оби — Кийиски оросительни система керттера гIирс хьалбоча. Хьакъасташ дола канал чIоагIадеш аьшкабетон хьоахаш латт.

Вахшана сунт тохаш низ бола энхам хинначул тIехьагIа хьанъасташ долча канало тIехьара тIа бениха низ а беш чуэцаргда секунде йиъ эзар кубометр совгIа хий, гидроузла шлюзашкахьа лостадергда из. Цигара ший тоннела чун магистральни каналашнеи гIолла Явански Оби-Кийиски атагIенашна гIоргда Вахша хий. Лаьтта дийндеш йола тIоадал кхоачаргья 50 эзар гектар долча деньача лаьтташна.

СУРТА ТIА: хьалъеш латта Байпозински гидроузел.

Р. Нетелева сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕЗИСЕХ ЙОЛА БЕСЕДАШ

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦИИ СССР-е КЪАМАН ДОШ КЪОСТАДАРИ

Цкъа техача хIаманца социальни къаман Iазапа дIанараш тийда йола социалистически революци котъяларца овлангара хувцаденнад вай мехкара къаман гIулакхаш. Цхьан къамо кхыча къама тIалоаттаду Iазап дIа а даьккха, революце кхы юхадоагIаргдоацаш юстара кхайсар къамашта юкъера моастагIал дола гIулакхаш. **«Советски общество чIоагIденнад,—** йоах Октябра 50 шу дизара хетаьча КПСС ЦК Тезисаш тIа,— **Къамаштеи народносташтеи юкъера нийсхон, доттагIала цхьана леладеча бувзамий гIулакхаш, чIоагIа лардаш хьалъьяй уж дIахо тоадараи гаргадигараи».**

Къамаш мукъадоахилга нийсхон абстрактни дош а доацаш, социальни гIулакхашта общество из ше мукъаяккхараи паргIатта дегIаахараи хиланза дарглоаца лоархIамегIара хьал да. Социалистически революце санна буржуазни революце дIаяхац социальни Iазапа политически, экономически, идеологически лардаш. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац капитализма истори ирача классовни къамийи довнех дизза хилар. «ПаргIата дуне» оалаш долча мехкий пачхьалкхен политика керттера доакъош а долаш юсаш я расови дискриминации сегрегации, шовинизм а национализм а. Бокъонца дог теша а деш из хьахьокх дукха ха йоацаш США хиннача событеша.

Коммунистически парте кулгалца социалистически революци яьча советски халкъа исторически мисси тIаежай керда никъ буллачеи къамий отношеней даьъеи пионер хила дезаш. Къамий дош къоастадара юкъара законемерносташ эггара хьалха хьахиннай СССР-е — дунен тIа эггара йоккхагIа йолча дукха къамаш дахача пачхьалкхенех цхьанне социализм хьалъяра опытаца. Мах баь варгIоацаш боккха ба ленински партеша цу опыта дунен халкъашта юкъера лоархIам.

КЪАЬСТТА ШИЙ ИСТОРИЧЕСКИ ТВОРЧЕСТВАГА

Къамий отношеней даькъера социализм — эггара хьалха из да къаман Iазап дIадаккхар, къамашта юкъе йизза правовии политически нийсхо оттаяр, из да халкъашта юкъе экономически культурни нийсхо йоацилга дIадаккхар, цхьатарра бокъонаш йолаш дола халкъаш шоай мукъагIа вIашагIтохари кхотадари, цар айхха цхьана гIулакхаш леладар.

Советски Iаьлало бIаьхийбарий хьашташ лорадеш хинна ший еррига полицейска, военни, судебни, кхыйола учреждениеш а тIехьа йохаяь дIаьккхай эксплуататорски, буржуазно-помещичи пачхьалкхен аппарат, хургIоацаш йийхкай шовинизмаи национализмаи идеологи эггара чIоагIагIа чакхйоахаш хинна буржуазеи помещикийи контрреволюционни партеш, дIадаьхад къамийи къамий-дынийи деррига а массе тайпа а аьттонаш хинней долзонаш уттадаьи гIулакхаш, дIаьккхай сословность.

1917 шера 15 ноябре тIайийчача «Россе халкъий бокъоний Декларацце» хьакхайнаяьй Россерча халкъий нийсхои суверенности, дIакъастеи ше къаьстта йола пачхьалкхе вIашагIйоллеи тарлуш шоай хьашт доагIа никъ паргIатта шоаш харжара йола халкъий бокъо. Советски правительства бакъдаь хьатIайицад Финляндe, Польша, Украина, кхычар къамий пачхьалкхенаш вIашагIйохкар. Ше хьахиннача хьалхарча денношке а денз деррагIа чакхйоахаш хьаяхьа пролетарски интернационализмаи халкъий доттагIалеи идеологи Советски республика пачхьалкхеи политика а хинна дIаэттад.

Къамий дош къоасталарга бодача наькъа тIа Iалaьмате йоккхий халонаш нийсьелар: шоаш долга хойташ дар паризмагареи капитализмагареи тIехьаленца кхаьча шовинизмаи национализмаи бIеха гIулакхаш. Экономически культурни гIулакхашта дегIаяхкара боарам геттара лоха бар къамий районашка. 1917 шера бахаш хиннача эрсех боацача 65 миллион нахах 25 миллион совгIа бараш дегIабахкара капиталистически стадех чакхбовла кхенза, шоай болхлой класс, интеллигенци, къаман пачхьалкхел доацаш бар. Туркестане, Казахстане, Дагестане, цхьайолча кхыча районашка цу хана а доал деш феодально-патриархальни отношенеш яр. Хьалха хиннача Россе йистошка баьха нах вIалла а йоазув дешар ца ховш бар, шоай йоазув дацар 40 совгIча къаман.

Республике экономикеи культуреи дегIаакхувлара дешаш В. И. Ленина, Коммунистически парте даим йоакхоеш хиннад. Экономически политически мероприятеш дифференцированно чакхйоахар Советски Iаьлало, республикай башхалонаш теркал а еш. ЧIоагIа уйла тIайохийтар эрсий пролетариатаи хьалха тоIадаь дахкача къамий ахархоштеи юкъера классови цхьоагIо чIоагIъяра (йистошка баьхача нахах доккхагIа дола дакъа ахархой бар).

Октябрьски революце, социализм хьалъяро сома а даьхар, шоай къаьсттача творчествага дахара гIовтта а дир хьалха тIехьадиса хинна халкъаш, хIаьта царех цхьараш фу хадачара кIалхардаьхар. Социализме юха дийнделар уж, консолидировани хилар царна, шоай къаьстта пачхьалкхел кхьчар царга. Цхьан ноахала хана чухь цу халкъаша экономически культурни гIулакхашта тIехьадисар дIададаьккха Iеш, капиталистически дегIаахара никъ юстара а буташ, хьалха латтача халкъашна цхьан мугIаре дIаэттар уж, боахамеи культураи лакхагIа йолча, социалистически формашта юкъедахкар. Ишта да **къамий дешах йола ленински программа нийсса чакхъяхарах, халкъаша масседолча рахьара цхьана леладу гIулакхаш саббарагIеи деррагIеи вIаштIехьадахарах, бизза болча тешама ларда тIа царна юкъе бартаца цхьоагIо оттарах хьахиннар.**

«Эрсий мел доацача къамашта цар шоай республикаш е автономни областаш еннай вай», — яздаьд В. И. Ленина (Соч. бизза гуллам, т. 41, оагI. 146).

Халкъий вежарашха дола доттагIала дегIадоаладарай чIоагIдарак боккхача лоархIаме хилар 1922 шера шоай лоIамагIа барчча цаI йола дукхача къамех латта социалистически пачхьалкхе — Советски Социалистически Республикай Союз вIашагIйоллархах. СССР хьаьрах ленински къамий политика теннилга хьахьокхар, боккхача политически лоархIамера событи хилар.

Ленински къамий политикана карагIдаьнна Iалaьмате доккха хIама хилар хьалхагIа искусственно дIакъоасталаь хинна украински, белорусски, молдавски халкъаш вежарашха болча бIарчача цхьан дезалах хьатохарах.

Къамий отношеней даькъера эггара кIоаргагIа, гуччахьара белгало **хьалха тIехьадиса хинна халкъаш экономически культурни гIулакхаш сихха дегIадоаладарах латт.** Къамаш массе оагIорахьара дегIадоаладелга Iалaьмате чIоагIа сих а деш, социалистически пачхьалкхено къаьстта уйла тIайохийтар сихагIа дегIаакхувла езаш хиннача къамий районашта. Нагахьа санна 1966 шера СССР промышленноста валови продукци 1913 шераца нийсйича 66-зза дукхагIа хиннаяле, Казахстане из лакхъеннай 101-зза, Киргизе—117-зза, Армене — 119-зза, Молдаве — 99-зза.

Шоай экономика дегIайоалаяра даькъе хьалхашкахьа дикка боккха гIа баьккхаб дегIаахара социалистически наькъа тIа тIехьагIо яьннача Прибалтика республикаша. Латве, революци хилалехьарча хапаца нийсйича, промышленноста валови продукци 18-зза дукхагIа хиннай, Эстоне — 25-зза, Литве — 50-зза совгIа.

Къамий болхлойи интеллигенцеи кадраш сихха ебаярца цхьана дегIаихад производительни низаш.

ХАЛКЪИЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ВОШАЛ

Социализм хьалъяьча шерашка дIадаьккхад къамашта юкъе бокъонца нийсхо ца хилар. Советски Союза деррига халкъаш, цу даькъе революци ялалехьа феодализма хьала тIа хиннараш а, цхьан ханна социализма хана чу а даьнна. Цар хьалийр керда общество, хьакхеллар хIанзара промышленности социалистически юрта боахами, чулоацамах социалистически формах къамани йола культура, хьалкхелый къаман болхлой класса кадраш, Iалaьмате дукхача нахах латта интеллигенци.

Цу даькъе боккхача лоархIаме хилар Советски пачхьалкхен экономически политикеи халкъаша шоайла вIаши вежарашха деш хинна новкъостали, эггара хьалхарча аргIанна эрсий халкъа новкъостал. Беттагара беттага, шерагара шерага доккхагIа хулар из новкъостал. Алхха хьалхарча пятилетка шерашка Казахстане хьалъяьй еррига Союза лоархIаме йола 40 йоккха предприяти. РСФСР-ен Украинаи индустриальни районий предприятешка специальносташ Iомаеш хиннаб тайп-тайпарча къамех бола болхлой. Москванеи Ленинградеи, Киева а Харькова а, Бакуи Днепропетровскаи, кхыча гороший дуккхача лакхерча дешара заведенеша шефство леланьй вежарашха йолча республикай дешара заведенешта.

Массе оагIорахьара экономически духовнии бувзам лоаттабар бахьан долаш шер а елар, йIаьхий а хилар дерригача советски халкъий боахама-производственни опыт. Социализма сийлахь-йоккхача совленех пайда а эцаш, социалистически къамаш цу ханне хьалхадаьлар дуккхача капиталистически мехкел. Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш промышленни юртбоахамеи продукци яккхара боарамга диллача Украинои Белоруссеи тIехьалитар хьалха латта дуккха капиталистически мехкаш. Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш электроэнерги яккхарга диллача Италели Францели. Турпел а Иранал а хьалхаяьлар Азербайджани Армении. 1917 шерал хьалхагIа цхьаккха промышленность йоацаш хиннача Киргизе хIанз хьаю дерригача дунен тIа йовзаш йола чоалханера машинаши ший тайпара оборудовании.

Культурни революце овлангара хийцар советски къамий духовни сибат, халкъашта дIакараделар аламлено Iоадаь Iилмаи культураи деррига рузкъаш. Дунен тIа эггара лакхагIа болча халкъа образоване боарамга кхаьчаб вай мохк. Советски наьха массазара доттагIа а хинна дIаэттад книжка. Цун маIан да вайцига хIара кхоалагIа вар хIана вац аьнна вола гражданин дешаш хилар.

Дерригача капиталистически мехкел хьалхаьннай Советски Союз специалисташ нийчбара темпашка а бокъонца уж арахецарга а диллача. Цхьанна а мехка арахецац инженераш, лораш, агрономаш, хьехархой Советски Союзе миссел дукха. Революци хилалехьа лакхера дешара заведенеш яцар къамий цхьайолча районашка (Туркмени, Казахстан, Таджикистан, Киргизи, Узбекистан), хIаьта царех цхьаярашка бахача наьха 1.000 сага дийша саг 2—3 мара кхачацар. ХIанз еррига республикашка дуккха я Iилма-тохкама институташи вузаши, Iилмай академеш яхкай. Ерригача пачхьалхьа Россе хиннарел дукхагIа ба хIанз лакхереи юкъереи образовани йола специалисташ цхьан Узбекистане. Бахача наьха 10 эзар сага лоархIаш Италерчул, Францерчул, Турцерчул массехказа дукхагIа ба студенташ Таджикистане.

ХIАРА ШЕРА ЧIОАГIЛУ БОАХАМ

Октябра 50 шу дизара сийна тIаийца социалистически декхараш дика кхоачашдеш хьабоагIа тха боахама къахьегамхой.

Хаоттама хьалаш Iа-яха аьттув болаш хиннадеце а боахама коллективо дика чакхъяьккхар ка бола ялат чуэцара кампани. Даьхен амбарашка планах доагIар 950 тонни тIаийцача декхарех доагIар 1500 тонни мара доацача 2210 тонн ялат декхар кхаш лелаелераша. Къаьстта дика хьийкъадар ялат А. Гарбулатова кулгалдеча шоллагIча бригаде — хIара гектара тIара 23 центнер, план 18 центнер йолча.

ХIанз гибридни хьажкIаи гидуарташи чуэцаш латт. Дика хьийкъай уж культураш: хIара гектара тIара планах йоагIар 10 центнер мара йоацача 15 центнер хьажкIа чуэц А. Цаaева звенос, хIаьта 13—15 центнер ганараш доал Ш. Джамбулатова звенос лелаеча гидуаргаш дIайийнача участка тIара.

Боахама кхыча отделенешта юкъе дикагIа вIаштIехьбаьккхаб къахьегам кхоалагIча отделене (управляющи П. Хацаев). Еррига юртбоахама культураш кхыча отделенешкарчул дикагIа хьийкъай укхаза.

Дукха ха яц тха боахама кхаш лелаелераш силоса йийна хьажкIа чуэца болабенна. Уж балхаш деш ялх комбайни 24 автомашини я. Планах хIара гектара тIара чуэца езар 150 центнер мара йоацача 160—190 центнер моша доакъар чуэц Сатуев Бексолта, Эсамбаев Вахас, кхычар. Дика вIаштIехьбаьккхаб къахьегам кхай тIара моша доакъар дIаувзаш болча шофераша а.

Боахама лоархIаме дакъа дIалоац сомий бешамаша. Цига болх беш я Ш. Хачукаева бригада. Планах пачхаьлкхенга бохка беза сом 85 тонн мара боацача, хIанале 185 тонн бехкаб, хIаьта хIанзчул тIехьагIа кхы тIа а ткъо тонн йохкаргья цар. Толамца тIеххкоачашдаьд Хачукаева бригада пачхаьлкхенга 120 тонн сом бохка аьнна тIаийца декхар.

Керттердар тхьамка кхедар да тха боахаме. Из маьхе культура хьувкъаяра боккха теркам тIабахийтар боахама специалисташа. Ер шу дIадоалалушше а белгалъяьхар кхоачашъезача мероприятеш комплекс. Хьахиннар хьокхаме да. Тхьамка кхедеш йолча ерригача бригалаца тхьамка дика хьувкъадаьд. Дукха ха яц Б. Алимханова, А. Кункаева, С. Дикаева бригадаш тхьамка чуэца йолаенна. Тха боахама тхьамка кхедерашта пхелагIча сентябре новкъостала баьхкаб Шелковской юртбоахама техникума 120 студент. Дика бу цар шоай болх.

Укх юбилейни шера хьувкъама лаьрхIа йийна еррига культураш чуийца яьнаяц хIанз а, цхьабакъда тIадоагIача шера хургболча хьувкъама йокхо хIанзе а е езаш я. Толамца чакхдоалаш латт гурахьа ювча культураштеи зябаи лаьтта ахара балхаш. Групповой хьисапе оах лаьтта, цу гIулакхах чIоагIа аьттув боал. ХIанале тхоай мукъадаьнна деррига лаьтта кийчдаь а даьккха доаллахарча боахамашта гIо деш ба механизатораш.

ТIехдика лел фуна лаьрхIа ялат кийчлара болх а. IалашIаьд кхоачамхиллал хьалхарчеи шоллагIчеи классах дола фу. ТIадоагIача шера хургбола хьувкъам алсамбаккхара пайдане да хIанзе а минеральни удобренеш Iалашъяр. ХIаьта из гIулакх а дика вIаштIехьдаьккхад.

Дика къахьегаш хIанзарга баьннаб хьайбаш лелаелераш а. Шура яккхара шера план дIабахача бархI бетта 84 процент кхоачашъяьй цар — шера планах йоагIар 1075 центнер мара йоацача 9062 центнер ехкай из. ХIанале дикка тIеххкоачашъяьй хьайбаш лелаелераша пачхаьлкхенга шура йохкара ийс бетта план. Пачхаьлкхенга ийс бетта йохка еза еррига шура 7400 центнер мара йоацача 7401 центнер я ехкар. Иштта, тIеххкоачашъяьй доаркаша хIара Iаттагара шура яккхара ийс бетта план а. Ийс бетта планах хIара кхоабача Iаттагара яккха еза шура 1260 килограмм мара йоацача дIабахача бархI бетта яьккхар 1270 килограмм я.

Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб хьайбаш лелаерий болх цхьоалагIча шурий-товарни ферме. ДIабахача бархI бетта 4863 центнер шура яьккхай укхаза, хIаьта пачхаьлкхенга 3894 центнер ехкай. Дика лохбеннаб цу ферме шура яккхарга дIабода мах а. Планах хIара центнер шурийга дIабода мах 14 соми 17 кепиги болча, 14 соми 05 кепиги мара бац дIабахьар. Белгалбаьннаб ферме яьржача яхье хьалха латтараш а. Шера планах хIара Iаттагара яккха езар 1700 килограмм мара йоацача 1899 килограмм шура яьккхай Джабаева Асета дIабахача бархI бетта. Иштта дика къахьийгад А. Юсуповас, Х. Астамировас, кхычар.

Октябра дикача толамашца накъбаха лерхI хьайбаш лелаелераша. ЦIей тIакхоачаш пачхаьлкхенга хьайбай продукташ йохкара шера план кхоачашъе дош деннад цар. ХIара шера тха совхозо дикка тIеххкоачашъю пачхаьлкхенга юртбоахама продукташ йохкара планаш, лакхлу хьайбай продуктивность, юртбоахама культурай хьувкъам. ДIадахача пятилетка хьалхарча шера еррига а боахаме яьха хьайбай продукташ 311,7 эзар сома маьха яр, хIаьта растениеводства продукташ — 870,1 эзар сома маьха. 1965-ча шера боахама хинначул 114 процентага кхаччалца лакхъелар доход дIадахача шера. Кхы а дукхагIа хургья из укх юбилейни шера — 1300 эзар сом.

Цу цифраша хьахьокх тха боахама экономика тешшаме чIоагIлуш хилар. Даьха къахьегама толамаш кхы а чIоагIлеш ба хIанз тха коллектива къахьегамхой. Денгара дента лакхлу пачхаьлкхенга хьайбайи растениеводстваи продукташ йохкара темпаш. Ер шу дIадоладелча дена тхога я КПСС-а РК карара кара тела цIе байрах. Деррига хьокхамашка диллача бархI бетта план кхоачашъяра хьалха латт тха боахам районе.

Иштача толамашца накъадолх тхо Октябра цIейна.

Р. АБУЕВ,
Урус-Мартана района «Гехинский» яхача совхоза директор.

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЕННАЙ

Къахьегама овсарле лакха йолаш къахьег юбилейни шера тха шурий-товарни ферма коллективо.

ИттлагIа сентябрь тIакхоачаш ерригача ферме юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 1620 килограмм шура яьккхай, шера план 1900 килограмм йолча. Из толам баккха вIаштIехьдаьннад боахама резервах бизза пайда эцар бахьан долаш.

ХIанзле шера план тIеххкоачашъяьй ферма цхьаболча доаркаша. Масала, дукха шераш да Черкашина Любовь Тимофеевна, ферме доярка йола, ше лелабеча 16 Iаттах хIаранегара юкъера лаьрхIача хIанзле 1926 килограмм шура яьккхай цо. Цул дукха тIехьа ца юсаш къахьег къонача доярка Лазаренко Людмилас. Массехк ди дадалехьа шера план кхоачашъергья Хамзатова Зинас а, хIанзле цо хIара Iаттагара яьккхай 1823 килограмм шура.

Цудухьа шера планах коллективо яккха езар 4754 центнер шура йолча, иттлагIа сентябрь тIакхоачаш еррига а яьккхар 3754 килограмм я. Во лелац ферме пачхаьлкхенга шура йохкара гIулакхаш а. Нагахьа санна деррига шера пачхаьлкхенга йохка езар 3900 центнер яле, хIанале коллективо ехкар 3290 центнер я. Оаха яьча расчеташа хьахьокх пачхаьлкхенга шура йохкара план коллективо пхийттлагIа октябрь тIакхачалехьа кхоачашъергйолга.

Iа тIадоагIаш латт, цудухьа хIанз эгтара лоархIамегIа дар да цунна лерттIа кийчо яр. Боккха теркам тIабахийтаб ферма коллективо из гIулакх доаггIача тайпара чакхдаккхара. Фермана юххе хьатIааза латташ я тоъал йол, ча. ХIанз силос йоллаш ба бригада механизатораш. Еррига а фермана эшаргьйр 6570 тонн силос я, хьагучох бархI эзар тонн совгIа силос кийчъе вIаштIехьдаргда тха. Иштта планал совгIа IалашIаьд ферме концентрированни а кхыдола а доакъар.

Иштта йоахко ю оаха доахан чулаттача помещенешта ханнахьа ремонт яра а. Цу гIулакха эшаш йола еррига гIишлон материалаш йолаш я тхога. Укх деношка ремонт е болабеннаб колхоза ремонтни бригада болхлой.

А. БАБЧЕНКО,
Наурски района «Россия» яхача колхоза шурий-товарни ферма учетчик.

Юбилейни къахьегама вахте тIехдика толамаш доах Донецки металлургически завода пхелагIча мартеновски пийшка сталевара коммуниста Козлов Дмитре. Цун счете — ер шу хьадоладелча дена заданел совгIа лоаладаьча болата 400 совгIа тонн.

С. Гендельмана сурт ТАСС фотохроника.

БОАХАМА ЮКЪЕРЧА РАСЧЕТАХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Ши шу совгIа ха яьннай Цхьоалагiча мая цIерагIча колхоза къахьегамхой, шоашца яхье яьннача Сунженски района «Победа» яхача колхоза къахьегамхой санна, боахама расчет балха юкъеккхувла болабенна. Из цIаьххьа нийсленна гIулакх дац. Юртбоахам дегIабара хIанзарча хьалаша дIадех юртбоахама производствана хоадамболлаш кулгаллар, къахьегам кIезигагIа дIабахийтар, продукцега дIабола мах лохбар, хIаьта къахьегамхой материальни безам совбаккхар. Боахама расчето кхоачашду уж деррига гIулакхаш.

Ала деза, кердача системах болх бе тхо дIадоладеннача укх шиц шера боахама боккха пайда хинна хилар. ХIара шера дукхагIа хул боахамо йоаккха продукци, из яккхарга дIадолар дикка лохденнад. Берригача боахама рентабельность лакхъяларал совгIа, хIара отрасле а лакхъеннай из, алсамбаьннаб боахама хула пайда, тоалу къахьегамхой вахара хьалаш.

Районни экономически конференце белгалъяьха мероприятеш кхоачаш а еш, боахама специализаци еш латт шурей фуаши лургдолаш. Иштта, 1964-ча шера йоаккхаш хинначул 1,5-зза дукхагIа йоаккх колхозе шура. ДIадахача шера 2775 тоннага дIакхаьчар боахаме яьккха шура, хIаьта фуаш дIадахача шера 3 миллион 825 эзар гулдир 1964-ча шера гулдаьраш 1 миллиони 928 эзари мара доацача. Цул совгIа, дикка лакхденнад боахаме дулх даккхара, ялат даккхара, гидуаргаши соми баккхара гIулакх. Берригача боахаме валови продукци 2565 эзар сома маьха я хIанз. 1964-ча шера хиннар 2186 эзар сома маьха мара йоацача.

Тха боахама керттера рузкъа — лаьтта да. Боахама расчет балха юкъеккхувла йолаяьча шин шера дикка лакхъеннай лаьтта леладара эффективность. Иштта, хIара бIаь гектар юртбоахама угодеш тIара 1964-ча шера 1039 центнер ялат, 80 центнер шура, 25 центнер дулх даьккхар, хIаьта 1966-ча шера 1096 центнер ялат, 168 центнер шура, 34 центнер дулх даьккхар.

Тоаденнад колхозхой вахара хьал а. Нагахьа санна 1964-ча шера колхозхошта къахьегамах алапи даларга дIадаха ахча 1139,3 эзар сом хиннадале, 1966-ча шера 1380,6 эзар сом хилар из. Ши шу хьалха сага балха ден мах ши соми 89 кепиги хиннабале, хIанз диъ сомагеи 26 кепигагеи кхоачаш лакхбеннаб из.

Боахама юкъерча расчетах пайда эца болабелча дена хиннача пайдах керттердар производственни планаш кхоачашъяра, юртбоахама продукцега дIабола мах лохбара, производства рентабельность лакхъяра берригa колхозхой оарцагIбалар да. Къахьегамхоша боккха теркам тIабохийт ахчан средстваш кхояра, производства резерваш гучаяхара, боахама производство тоаергйола предложенеш белгалъяхара.

Колхозе хадданза болх беш я экономически совет. Цунна юкъебоагIа боахама специалисташ, хьалха латта къахьегамхой. Цу совета кулгалдеш ва Василий Сергеевич Вьючный. ХIара бетта совета заседанешка итогаш ю бригадаша, фермаша баьча балха, хIаьта белгалдоах продукцега дIабода мах лохбара, продукци дукхагIа яккхара наькъаш.

Боахама юкъерча расчетах пайда балара Iалаьмате боккхача лоархIаме за бригадашкеи фермашкеи ший хадпахьеи дикеи учет лелаяр. Цу хьакъехьа колхозе болх бу керттерча экономиста Ахтаев СаIита, керттерча бухгалтера Осколков Василе. ХIара бетта боахама планови отдело бригадай кулгалхоща цхьана къаьст-къаьстача бригадашта, фермашта, цехашта экономически картограммаш увттаю. Ала деза, планови фондашка а хьожаш бригадай, фермай, кулгалхоша алапе учет шоаш лелаелга, цар учет лелаю доакъар, фу дIадахара. ХIара бригаде увттаеча экономически картограммашта анализ ю производственни планаш кхоачашъяра, производственни затраташ нийсъю плановичарца. Хьайбаш лелаедеча фермашка хIара бетта белгалбу шурий, тIакхетача дулха центнерага, эзар фуага дIабода мах, кходаь е планах доагIачул дукхагIа дIадаха ахча лоархI.

Колхозхошта хьийгача къих ахча даларах йолча положенега хьежжа, духхьалара затраташ кхоярах, кхояьча средствах пхи процентагара ткъаьннега кхаччалца премеш тел колхозхошта шу чакхдоалаш. Цхьабакъда, бригадашка, фермашка, кхыча производственни участкашка боахама расчетни заданеш кхоачашъяра лоаттаю контроль хIанз а дика вIаштIехьъяьккхаяц.

ХIанз боахама бухгалтери де мел дезар деш я хIара бригаде автопаркага, тракторни балхашка дIадолачун учет лелаяра. Боахама юкъера расчет балха юкъеккхувлача хIанз а кхоачамбоацараш нийслойя а, боккхача лоархIаме да массайолча производственни подразделеней членаш боахама экономически расчет а еш нийса лелабе Iомалуш хилар. ДIахо йодача хана а колхозхошта, специалисташта хьалхашка латтача декхарех керттердар боахама расчета формаши методаши нийса лелае Iомабалар да.

Укх юбилейни шера хьалхарча ах шера боахаме яьча балха итогаша хьахьокх укх шера хьалхарча ялх бетта дIадахача шера цу ханарчул дикка кIезигагIа къахьегам дIабаха хилар, продукцега дIабола мах дикка чухьбалар. Иштта, соахка хIара центнер шурийга дIабода мах 20 соми 33 кепиги бар, хIаьта хIанз 14 соми 55 кепиги ба. Шура яккхарга дIабола мах лохбарах боахама 76 эзар сом пайда хилар укх шера хьалхарча ялх бетта. Нагахьа санна дIадахача шера хьалхарча ах шера тха боахаме шоай производственни задани кхоачаш ца ю ферма шиъ хиннаяле, укх шера цаI мара яц цу тайпара ферма. Къаьстта дика толамаш даьхад укх юбилейни шера коа тIара оалхазараш леладеча фермаша. Социалистически яхье яьннача цу фермай коллективаша хIара шера лакхлу шоай производственни, экономически хьалаш. Боахама шинна а ферма дикка тIеххкоачашъяьй фуаш гулдара планаш.

Хьинар айленна къахьегаш ба юбилейни шера тха колхоза къахьегамхой. Чуийнад 11,5 эзар тонн ялат, планах доагIар 9 эзар тонн мара доацача. ДIадахача дерригача шера елла хинначул дукхагIа еллай хIанз силос дукхагIа кийчдаьд гурахьа юв культураш дIае лаьтта, оахаш латт зябь, голамца чакхдоахаш латт Iанна кийчо яра балхаш.

Шоай берригa низ оарцагIбаьккха къахьег колхозхоша Октябра лакхача къахьегама толамашца накъабахара.

Н. РОГОЖИНА,
Грозненски юртбоахама производственни управлена планови отдела начальник.

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДУ

Октябра 50 шу яха сийлен цIи яккхара яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш ба Грознерча локомотивни депо болхлой. Ший торонашка а хьежа коллективо тIаийцар керда лакхагIа дола декхараш. Мухь дIа-юха кхахьара итт бетта задани ткъаь пхелагIча октябре кхоачашъе лерхI машиннаькъахоша. кходергда эзар тонн дизельни доагор. ЛоархIамегIарчарех хьокхам ба поездаш лелара технически сухал. Сахьата кхо километр айергья из, тепловозашта ремонт яра сетевой график юкъехьоргья. ТIаийцача декхараш тIа белгалбаьккхаб рационализаторий болх а.

Шоаш тIаийца декхараш бехктокхаме хилар кхета а деш чуийнна къахьегаш ба машиннаькъахой. Август бетта дика толамаш даьхар коллективо: мухь дIабахьара план тIеххкоачашъяьй 20 процент, кхоадаьд 230 тоннал совгIа доагор, хIаьта технически сухал сахьата хила езачул 4 километр совгIа я. Иштта дика да бархI бетта даьха хьокхамаш а.

Дикача толамашца накъайода Октябра юбилейна вагонни депо коммунистически къахьегама коллектив а. Цар хIара бетта тIеххкоачашъю цистернаш цIенъяра задани, планал совгIа цIен а яь цар дIаеннай 10 эзар гаргга цистерна, Станцера дIаяхийтача поездех 90 процент яраш тIехдика кийчъяь яхийтай, уж кийчъярга дIайода ха лоацъяьй 475 сахьата.

Кхомбарай хьурматлараи городе гIолла хьажар дIадоладеннача хана дена дукха мероприятеш яьй цу даькъе машиннаькъахоша. БархI бетта коллективо кходаьд 406,5 эзар сом, 170 эзар сом август бетта а кходеш. Дика латт из гIулакх вагонни депо.

Шоай къахьегама толамаш дIахо совдоахаш ба машиннаькъахой.

М. ПЛЮЩ.

ШЕРА ПЛАН—ОКТЯБРА 50 ШУ ДУЗАШ

Ер шу хьадоладелча дена треска, камбала, салаки, килька яхача а кхыча а чкъаьрий ах миллион центнер совгIа яьккхай Латве промысловикаша - колхозхоша.

Республика колхозий чкъаьрий лувцараша дош деннад шера план Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизале кхоачашъе аьнна.

ЧIОАГIА САТИЙНА БА

Вай республике дIаювча юртбоахама культурашта юкъе эггара дукхагIа да ка бола ялат. Республика юртбоахача къахьегамхошта хьалхашка бехктокхаме декхар латт — 1968 шера 500 эзар тонн ялат кхеле. Хоаш маларра цу юкъе керттера дакъа дIалоац гурахьа ювча культураша — кIа, мукх. ЛоархIаме да уж культураш агротехнически бокъонаша дIадеххача тайпара лоацача хана дIаер. Из гIулакх дика чакхдаккха вIаштIехьдаргдац нагахьа санна доагIача тайпара лаьтта ца кийчдойя, фу Iалаш ца дойя, техника болх бе кийча ца хулийте.

Республика дукхагIа долча боахамашка техникана ремонт бIаьстий яьар, цу хана ремонт яь дIаоттаьяр сеялкаш, кхыйола техника.

Мишта лел из болх Шаьла района боахамашка? Дика кийчъяьй посевной техника «Шалинский» яхача совхозе. дукха ха я укхаза йолаш йола 18 сеялка тоаяь яьнна. Ханнахьа ремонт яьярерригача сеялкашта Ленина цIерагIча колхозе а. Цу тайпара дац цу района «Джалка» яхача совхозера гIулакхаш. «Сеялкаш болх бе мишта кийчъяьй оаш», — аьнна хьаттача совхоза сельхозмеханик М. С. Ибрагимов корта болаш ала хIама доацаш вус. «Запасной оатхалаш яц тхога, цудухьа хIанз сеялкашта ремонт е йиш йоацаш лел тхо»,—йоах цо. Нагахьа санна кхыча боахамашка хьалхагIе а из болх чакхбаьккхабале, укхаза ялат дIалув ха хьатIаотталца баьгIаб хIама ца деш. Цулухьа тамаш е езаш дац укхаза этта хьалаш. Из деррига а дIадаьнначул тIехьагIа нов. Ибрагимова ховш дацар масса сеялка болх бе кийчъяьй, малагIчарна ремонт эш.

Совхоза отделенешка хьежача тхона гучадаьннар во сурт дар. Иштта, нов. Зармаева кулгалдеча № 2 йолча отделене ерригача ялх сеялкана юкъера йиънега хьежача, гучадаьлар царех цхьаккха а болх бе пайдаца хилар. Бакъда отделене кулгалхошка ладийгIача уж ерригаш а ремонте хинна я. Хьожаргда вай ремонт яьй яхача сеялкашка. Сеялкаех йоахкача фу чудехкача яьшкашка хIанз а тIехь дIадахача шера диса фу да. Сошникий дискаш кулгаца дIахьовзалуш яц, хIана аьлча конусаш эзаяц, сальникаш хийцаяц, сеялкашта смазка яьяц, крепленеш эзаяц.

Дукха дикагIа кийчъяьяц посевной техника совхоза кхыйолча отделенешка а. Хала хьалаш эттад хIанз «Джалка» яхача совхозе. сихха кхоачамбоацараш дIа ца доахе ханнахьа ялат дIаде вIаштIехьдаргдац совхоза.

Цул совгIа, укх совхозе гурахьа дIадув ялат дIаде дезача лаьттаех ах аханза да, вешта аьлча 1600 гектар. ХIаьта «Джалка» совхоза доаллахарча «Шалинский», «Южный» совхозашка из болх чакхбаьккха бовла боахк. Бакъда «Шалинский» совхозе дIадахача шера кIотаргех цIендаь 600 гектар лаьтта да, из аха йиш яц плантажни нохарашца мара, хIаьта уж совхозе доацаш да. «Сельхозтехника» районни отделене гIо де дезаргда совхоза, хIана аьлча царга мара дац уж нохараш.

«Джалка» яхача совхоза кулгалхой, специалистий уж деррига кхоачамбоацараш балха юкъера дIадаха йиш я. нагахьа санна цар къахьегама овсарле лардера хувце, хIаранегара бехктокхам хьабехе.

Н. КУПЛЕВАЦКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама министерства «Гостехнадзора» инспекце начальник.

ХIара советски къаман ба шоай производенешца дунен Iилмеи техникеи, литература а искусство а йIаьхийеш бола шоай гIорбаьнна Iилмахой, писателаш, искусстван литературан деятелаш.

Дуккхача къамех латтача советски культуро чулоац социалистически къамий массе оагIуви духовни вахара дIаьхели, из белгалйоал бокъонца халкъал доаллаш, кIоаргга демократически хиларца. Ший чулоацамга диллача интернациональни йола социалистически общества культуро хьахьокх тайп-тайпарча къамий духовни сибат цаI хилар, новкъостал ду общества экономикера социалистически отношенеши духовни вахари дегIакхувлара. Социалистически чулоацам чIагIбелгеи культура къамий формаш дегIакхувлилгеи тайптайпарча идейни течененашта, къамий доазонаш гоття а сакхетам доха а хиларца лоаттабеча къовсаме хиннад.

Халкъаш уизардахеи социализмацара «дIакъостадеи» гIерташ болча буржуазни пропагандисташа дувцача метткIаьлеша маяххара, къамаш суверенни бIарччеи хулга дIа ца даккхарал а халкъий къаман метташи башхалонаши хIалак ца ярал а совнагIа социализмо къам юхадийн а ду, кхота а ду, шерра пикъ лу народносташ къамашка кхоачаш дегIаяхкара. Советски халкъий пачхаьлкхен лоаттама ерригача структуро—бахача наьха къаман состав, къахьегам общественна юкъе бекъабалара, метта лоархIам бара ларда тIа хьаяь союзни автономни республикаш хиларо йиш хулийт хIара халкъеи народностеи шоай тайпара культурен Iаьдали леладе.

ЛЕНИНСКИ КЪАМАН ПОЛИТИКА БАЙРАНХА НIАЛ

Классашта, социальни группашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш а санна, къамий отношенеш а дегIахкувлараи халкъий доттагIал чIоагIдараи бокхача лоархIаме я ерригача пачхаьлкхен хьашташ хIара къамани хIара республикаи хьаштаща нийсса цхьана тарделга, дерригача къамийи народностийи хьаштий бизза лоархIам а беш царна бокъонца йола нийсхо Iалашъеш йола **Коммунистически парте лелаю ленински къамий политика.**

Коммунистически общество хьалъеча хана парте чакхбоах советски халкъий экономикеи культуреи массе оагIорахьара дегIакхувлара, общества экономически культурни вахарера хIара къаман. хIара республика доархIам лакхбара тIаберзабаь никъ.

Пхе шера плано оттадаьд еррига общественни производство боккхача индустриальни низаца дегIакхувлен, цун эффективность лакхъеи **массе оагIорахьара дегIайоагIаргья союзни республика экономика.** Нагахьа санна промышленни продукце боарам ерригача Союзе пхе шера дукха совгIа - эшашагIа боацаш 1,5-зза лакхбе лаьрхIадале, Белоруссе, Казахстане, Литве, Молдаве 1,7-зза лакхлургба из боарам, Армении Таджикистанеи — 1,8-зза, Киргизе, Грузе, Азербайджане, Туркмене —1,6-зза. Цу тайпара экономически политика ерригача пачхаьлкхен хьашташа а, иштта хIара къаман хьашташа а маяххара я, цо Iалашлу республикаш дегIаахара боарам сиххача темпаца нийсбелга, коммунизма производительни низаш геттара доккхий хулга, чIоагIлу къамаш социальни гIулакхашта цхьатара хулга, уж дIахо шоайла гаргадолхилга.

Социалистически строя, массаза а капитализмах доаллаш дола республикай экономика цхьан оагIорахьа дегIаухилга дIа а даьккха, къахьегам дIа-юха бекъилга мамогга эргадоахаш тоадареи производительни низаш дикагIча тайпара дIанийсдареи ларда тIа чIоагIа шердаьд къамашта, республикашта юкъера производственни бувзамаш. Шеррача боараме чакхдоах производствана специализаци елга а республикайи экономико-географически районийи боахам комплексно дегIакхувлилга а.

Халкъа боахама бIарччача социалистически системах дIакъаста йиш йоаца дакъа дола хIара республика экономика эзарнахьа гIолла ювзаенна я кхыча республикай экономикаца. Iалама рузкъаш, материальни къахьегамеи ресурсаш, иштта кхы дIахоръяраш теркалъярца боахама тайп-тайпара доакъош дегIа а кхувлаш, айхагIеи массе оагIорахьареи дола производственни бувзамаш тессад социалистически къамаша шоайла, юкъарча гIулакха юкъе шоашкара лоаггIаш дола дакъа лоац цар.

Социальни гIулакхашта тIа-тIа дукхагIа цхьатара лест вай мехка къамаш. Цунна новкъостал ду республикаш индустриальни низашца дIахо дегIакхувларо, производства масштабаш чIоагIгIа шеръяро, йоккхий электростанцеш, металлургически, химически, машиностроительни, кхыйола комплексни лоархIамера предприятеш хьалъяро, магистральни мехкльатта проводаш, газопроводаш, машиннаькъаш дехкаро, кхы тайпа объекташ хьалъяро, ерригача республикашкеи областашкеи производствана автоматизации комплексни механизации елга мамогга дегIакхувларо.

СССР-е къаман отношенеш дегIаахар хьагу **вежарашха йолча къамий культураша тIа-тIа дукхагIа шоайла вIаши йIаьхий еши влияни еши хиларах, цар интернациональни лард чIоагIъярах.** Халкъий доттагIалеи пар вежарашха цхьана леладеча гIулакхийн хьалашка тIа-тIа дукхагIа сихлу къамий культураш шоайла вIаши гаргаяхареи влияни яреи процесс, чIоагIлу социалистически культура интернациональни чулоацам. «ХIара къаман культурни гаяз, — белгалдоаккх КПСС Программа тIа,— тIа-тIа дукхагIа йIаьхий хул интернациональни оамалехьа дасташ делча кхолламашца».

Къамий культураш сихха вIашагIъувлга а цар шоайла влияни елга а вежарашха йола еррига культураш цхьатарра дегIаахара ларда тIа деш да, оагIош тIа-тIа дукхагIа йолаш хул царна юкъера бувзамий формаш. Хан-ханнахьа чакхдоахаш долча литератураи искусстваи кIирашеи декадашеи, цхьана еш йолча Iилман сессеша, Iилман культуран проблемаш цхьана ювцаш хиларо, вежарашха йолча культураштеи искусстванеи карагIдаьннараш дукхагIа дIа-юха нийлеш хиларо, доттагIала дуккха кхыйола формаш лелаяро гаргалуг къамаш.

Социализмо лаим дегIа а кхувл, йIаьхий а ю къамий культурай дикагIа йола традицеш, уж дегIаахара новкъарле еш мел дола хIама юстара а кхувсаш. Халкъий социально-политически идейни вахар цхьатара хиларо хьаю деррига халкъий дикагIа йола традицеш шоашта чулоацаш йола керда, деррига къамий юкъара традицеш. Метташ паргIатта дегIаухаш хул. Шоашта гаргагIа бола, кхы мел дарел дикагIа кхетабеши бIаьхегIеи бола мотт халкъаша, шоай безам а хинна, Iомабелгеи шоашта дIаэцилгеи вахаро ше деш да.

Къамаш дегIаахара юкъарча закономерностех цаI сенах латт аьлча, бокъонца из латт, яьхад В. И. Ленина, «долла хIама экономически гон тIа гIолла кхеста дезаш хиларо цхьан пачхаьлкхене дахача къамашка (цхьана даха безам болаш уж долча хана) дукхагIбарий мотт Iомабайтарг хиларах» (Соч. бизза гулам, т. 23, оагI. 423). Эрсий халкъ, цун культуреи мотти дукха дезаш а лоархIаш а да СССР халкъаш. Эрсий мотт—тайп-тайпарча къамех бола къахьегамхой гаргакхувла лоархIамегIара средство.

Коммунистически парте мамогга новкъостал ду вежарашха йола къамий культураш дIахо шоайла вIаши йIаьхий хиларан гаргаяхараи, цар интернациональни лард чIоагIъяра, коммунизме хургйола берригача наьха юкъара цхьа культура хьахилийтара.

ЛерхIараши классови хьашташи цаIаш хиларо, экономически, политически, идеологически вахар цаI хиларо, Даьхе, территори, чулоацамга диллача социалистически йола культура юкъа хиларо, къамашта юкъе лела мотт юкъа хиларо вIашагIтеха дуккха социалистически къамаши народносташи вIашагIъэдара, вIашагIлувзара маIане а хинна дIаэттача **наьха — советски халкъа керда исторически общность** хьахиларга кхоачадир гIулакх классови къамийи вIашдухьаленех мукъадола социалистически къамаш хьахиларои дегIаахарои, царна юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дIахо чIоагIдаро.

Коммунизм хьалъеча хана керда декхараш хьалхашка отт социалистически къамий экономикеи культуреи дIахо дегIакхувлара, массе оагIорахьара уж гаргакхувлара, дуккхача къамий бIарчча цаI йолча Советски пачхаьлкхен низ чIоагIбара. Цо а ший аргIанна дIадех халкъий доттагIал мамогга чIоагIделга, дерригача къамех бола къахьегамхой советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйланца хьалхебелга, къам хийрадалара, местничества, шовинизма, национализма гIулакхаш кIезиг-дукха даьнна а гучадалара духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабелга.

Боккхача низаца шийна тIаувз социализмо. СССР-ей дерригача социалистически мехкийи халкъийи опытах дерригача дунен къахьегамхошта шоашта хьалхашка бIаргагу социальни къамани Iазапах мукъадола халкъаш фу дулургдолаш да гойташ бола реальни хьокхам. Социализма мехкий халкъий социально-экономически политически гIулакхаш цаIаш хиларо объективни лард хьаяьй пачхаьлкхенашта юкъе чIоагIеи доттагIалцеи гIулакхаш леладара.

Октябрьски революце хIалакъеш хIама техар капитализма ерригача системана, цун колоньяльни режима, социалистически демократически болам, къамий-кортамукъалеш къовсам дегIакхувла низ бола фактор а хинна дIаэттай из. Керда общество хьалъеш доахкача дуккхача халкъий вахаро хьаэца хIама ца дуташ харцъян. дIаьхай «хержача къамашта» мара могаргдац шоай исторически творчество кхолла, доал ду къамаш па хилча доахалургдац тIехьадиса адамаш яха буржуазни уйлаш. «Дерригача дунен тIа ший сийле яьккхай Россе, — яздаьд Судана Халкъа - демократически парте председатела Али Абдель Рахмана,— саго ший мел доахка сага гIулакхаш хьагучадоахача, наха шоайла вежарий лоархIача, дагадоаллар бакъ а хиле хьаоттача паргIатон наькъаш тIа довлар духьа халкъаш чудоладенна йола ниI по хьайийландаь».

ФуннагIа-моллагIа даь а капитализмаи колониализмаи система лоаттаеи чIоагIъеи, хьалха хинна колонеш экономически, социальни гIулакхашта шийх тийша хургйолаш юхакъовла, уж дегIаухилга юхасоцаде гIерт империалистически буржуази. Азе, Африка, Латински Америка мехкий дуккха халкъаш тIехьадиса хилар — духхьал колониализма системо лелаеча гIаьрахой политиках хьахиннар. Империализм, эггара хьалха американски империализм — машара, демократе, къамий-кортамукъален болама, халкъий социальни прогресса керттера мостагIа. США-е Вьетнаме лоаттабу агрессивни тIом, Iарбий халкъашта духьалара Израила агресси, къамий-кортамукъален болама духьалара локальни тIемаши карательни походаши, реакционни тийшабалхаш вIашагIдехкари перевороташ яри, къамашта юкъе цIур бехкар — цунна дола къаьгга тешал.

Марксизмана - ленинизмана, пролетарски интернационализмана тешаме хилар — дунен социалистически содружество толаме дегIаахарах къамий - кортамукъален революцей толам баларах йола гаранти. Интернационализма принципашта тIера дIаваларо, национализм лелаяро зе ца де йиш яц дунен халкъашта юкъерча социализма гIулакха. Цудухьа вежарашха йолча коммунистически болхлойи партеща хоадамболлаш харцахьа доархI дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама хьашташта зе деш бола Мао Цзэ-дуна группа великодержавни националистически никъ. Пекински кулгалхой политико объективно новкъостал ду империализмана.

КПСС-ои Советски пачхаьлкхенои массаза а кхоачаш а даьд, кхоачаш а ду шоай интернациональни декхар, массе оагIорахьара новкъостал да а даьд, хIанз а ду. хьал а даьцад, хIанз а лоац шоай паргIато бахьан долаши къамаш кхычарех тийша ца хилийтар духьеи къовсам лоаттабеш дола халкъаш. Дунен тIа эггара хьалхара социализма мохк— дуккхача къамех латта болхлойи ахархойи социалистически пачхаьлкхе — массаза а хила а хиннай, хIанз а я йохаргйоаца машара, демократе, социализма чIоагIале, дерригача халкъий доттагIалеи вошалеи, цар къамаш кхычарех тийша хIама долаш ца хилареи уж прогрессивно дегIаахареи чIоагIале.

Проф. В. ГАБУНИЯ.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ВАРШАВЕ ХИННА ПАЙДАНЕ ПЕРЕГОВОРАШ

Польски Халкъа Республике вахача президента де Голла визита итогий дикача оагІорахьара мах бир халкъий машарен кхерамзлени хьашташ деза долаш мел бараша. Белгтала, шин мехка юкъера доттагІали цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдара аьттув боаккхаш йолча Варшаве хиннача переговорий лоархІам польско-французски гІулакхий доазонел арабоал.

Ший лоІамера реалистически политика лелаеш йолча малхбузехьарча державана керте латтар хІанз шоллагІа венав социалистически мехкашка. Москве санна, Варшаве а хьагучадьлар шаккхе а мохк европейски кхерамзлен проблема къоастае дег тІара ловш хилар. Европе мамар Іалашбарга бодача наькъа тІара духьаленаш дІайоахалургйолаши дІаяха езаши хилара тешал деш йола дуккхача лоархІаме факт я.

Варшавски диалоге лоархІаме моттиг дІалаьцар. тайп-тайпара социальни строяш йолаш долча мехкашта юкъера гІулакхаш чІоагІ ца дича къоастаюлургйоацача европейски кхерамзлен проблемо. Переговораш хиннчул тІехьагІа кепатеха аральяккхача заявлене тІа белгалдоаккх, къамий суверенитет, территорешта тІа ца кхувдара, низ юкъе ца бахара, кхыча мехкий чурча гІулакхашта юкъе ца гІертара принципаш тергал а еш из къоастае езаш хилар. Цига йийцай кхерамзлен хьакъехьарча дешах лаьца европейски конференци гулъяра торонаш а.

Цу деша барт вІаштІехьбалара новкъостал дир дунен халкъашта юкъерча дуккхача овлангарча дешаех шинна а правительствана хетараш вІаши гарга хиларо. Францеи Польшои харцахьа лоархІ Вьетнамера американски агресси, тІом соцабелга дІалех. Шин мехка позицеш вІаши гарга я Гаргарча Малхбоалехьерча хьала гІулакха а, тІом сецачул тІехьагІарча дунен тІарча ООН-а лоархІама гІулакха а.

Переговорашка къаьсттачá лоархІаме дар германски доц. Кхьча европейски мехкашка санна. Польше а, чІоагІа раьза хинна тІайнпар тІом сецачул тІехьагІара Польша Одерен Нейсен гІоллара доазонаш хувцалургдоацаш хиларах де Голла яь заявлени. Цунца цхьана, германски проблема цхьайолча аспекташта, белггала аьлча, Германи вІашагІтохара хьакъехьарча деша, хьалхагІа шоай хиннача позицеш тІа латт-

шаккхе а правительство. Беседаш йолча хана польски оагІоно белгалдаьхар, европейски проблемаш къоастаеча хана кхычарех тийша хІама доацаши суверенни йола пачхьалкхе — Германски Демократически Республика йолаш хилара факт тергалъелга данза дергдоацаши лоархІамен гІулакх хилар.

Цхьалолча дешашта шин мехка политика кхеталеш долча бахьанех вІашка ца йоагІаш хиларо малхбузехьарча кепайоазон цхьадолча дакъа, цунца французскичоа мукъабаьккхар, де Голла визит «результат йоацаш», «безам боаккхаш», кхыметтел «ца эшаш» а хиннай аьнна кхайкаяра. Цу гІулакха къаьстта чІоагІа тохабеннаб польски доазоний хьакъехьа Франце президента лача заявленеа шоаш эгІазбаха хилар къайла ца хьош бола боннски пропагандисташ кхерамаш тІатувсаши тІом хьоабергба шоаш яхаш заявленеш еши я реваншистски «землячестваш». Бонне кхайкадеш тІахьехамаш да де Голлаца «хоадамболлаши низ болаши» къамаьл долда яхаш.

Польски сейме ше къамаьл деш, польско - французски уйлаши цхьана леладу гІулакхаши гаргалахара лоархІам хьа а хьекха. Владислав Гомулкас цу цхьан ханна белгалдаьккхар, Польски Халкъа Республика политика юкъмоттигера чІоагІало а цун кхерамзлен керттера гаранти а «Советски Союзацара доттагІали цхьоагІои хилар. Польшанеи кхыча социалистически мехкаштеи юкъера, цу даькъе Германски Демократически республикацара а доттагІала, цхьана гІулакхаш лелалара, вІаши новкъостал дара хьакъехьара договор хилар.

КИНШАСЕ ХИННА СОВЕЩАНИ

Конго столице — городе Киншасе 14-ча сентябре ший болх чакхбаьккхар диъ дийнахьа хиннача Африкански ЦхьоагІон Организацена ОАЕ-на юкъебоагІача 37 мехка пачхьалкхенаштеи правительстваштеи керте латтарий совещане. Киншасе тІайнпача решенеша цІаькха а бакъдир. ОАЕ-на юкъедоагІача мехкий социальни политически структурана юкъе башхалонаш яле а, колониализмах юхецисарех африкански континент мукъайоаккхилга тао ма лу сихагІа чакхдаккха шоаш гІертача хана цхьоагІо йолаш уж хилар. Из хьахьекхад партугальски колоней халкъий, Родезе, Къулбамалхбузени Къулбехьени Африке массаза а баьхача наьха къамийкортамукъален къовсам хьаллацара хьакъехьа тІайпцача резолюценика.

Киншасе хиннача совещане толам лархІа мегаргболаш я колониальни ханаx тІехьаленна кхаьча доазон тІара къовсамаш машара наькъаца къоастадара хьакъехьа яь соглашени а.

Замбе президента Кеннет Каунда предложени елар Кенени Сомаленеи юкъе латта доазон тІара къовсамаш къоастадар духьа юкъарчал а «дика гІулакхаш» а дергда ше аьнна, хІаьта кастта Замбе территоре тІа цу дешах лаьца хургйолаш сомалийско-кенийски переговораш а я. Совещане иштта решени тІайнцай массехк кІирагІа цІий мехкалеш граждански тІом латтача Нигере ОАЕ мисси яхийта аьнна. Миссена тІалиллад, 57 миллион саг вахача Нигерех ма-

аллара, из «африкански вампал» йохаяри хІалакъяри кхерам болаш бола тІом сопабара новкъостал делга.

Букаву (Малхбоалехьара Конго) яхача районе чубеннача кІайча наемникаша африкански мехка кхерам тІатессаш хиларна дувзаденна ОАЕ пачхьалкхенаша хьаьхайкалаьд бельгийски колонизаторий заланеш кхоачапъеш йолча ландскнехтий цу банда зуламера гІулакхаш массе тайпа средствашца соцадар духьа конголезски правительство шоаш шеко йоацаш хьалловцаш хилар.

Африкански пачхьалкхений лидераша решени тІайнцай Израила дІалаьца ВашагІкхийттача Іарбий Республика территори мукъайоаккхилга Іалашдара гІулакха ООН-аца оагІув билла, аьнна.

Киншасе хиннача совещане балхо хьахьекхар империализмаи колониализмаи кхерам тІалаттача хьалашка цхьоагІои цхьана леладу гІулакхаши чІоагІле гІерташ цига дакъа лаьцараш хилар. Кхычарех тийша хІама доацаш долча африкански мехкаша шерра программа оттаьй экономически, социальни культурни даькъе цхьана гІулакхаш леладара.

ЗАБАСТОВКА ЕШ БА ФОРДА ЗАВОДИЙ БОЛХЛОЙ

ШоллагІа кІира да США-рча «Форд мотор» яхача компане автомобильни заводий 160.000 болхлочо забастовка еш латта. Юхасайнай соахка ши миллион автомобиль арахийнача бІаь завода станокаши конвейераши. Цхьабакъда, - цу стачка лоархІам Америка болхлой болама, дукха а боккхагІа, ба, лакхе белгалъяьча цифраша цу хьакъехьа дувцачул.

Автомобильни промышленноста берригача вокх болхлой а котало ялар хургдар Форда заводашкара болхлой котбаларах. Цул а совгІа, дІалхача хана опыто, хьахьокхачох автомобильни болхлой профсоюзашта керда карагІдаьнараш хьокхам а хинна дІаотташ латт йоккхийча кхыча профсоюзашта а, промышленноста шоай деакъошка цар коллективни договораш деча хана. Цудухьа да цу стачка лелам берригача мехка болхлоша санна, иштта капиталисташа а лаьрххІа дувш хилар.

Коллективни договора хьакъехьа хиннача переговорашка укх шера автомобильни болхлой профсоюзо хьалийхар хьалхагІа Америке цІакка а хазанза хинкар — сахьата баьча балхах мах телача хІанзарча системана меттел бетта гарантированни мах тергбола система производственни болхлошта оттаелга. Цун маІан фуд аьлча, из да, нийсагІа а массазара а алапи болхлочоа Іалашделга. Шера доход акцешта телача девидендий хьисапе тешшаме 25 миллион доллар йолаш волча Генри Форда «фантастически» да аьлар из болхлоша дІадехар.

Юххьанцара переговораш йолча хана ерригача автомобильни компаней правленеша болхлой дехараш шоашта мегаш доацилга дика кхетадеш хьахайтадале а, профсоюза лидера Вальтер Рейтера, тактически хьисапех, лаьрхІад, цкъарчоа Форда заводашка мара забастовка ца йолае. Цун стратегена ларде дада. нахa хетачох, укх тайпара лоархІамаш. Нагахьа санна ерригача керттерча кхаь автомобильни компане предприятешка цхьан ханна забастовка а кхайкаяь, 650.000 гаргга болхлой къовсама юкъеэзача, профсоюзо Іоаьчча стачечни фондера 67 миллион доллар ахча кхаь кІиранна забастовка ялла мара тоъаргдац. Нагахьа санна Форда заводашка, яьча забастовках кхоачам а бань Іийча, забастовка еш барий дезалашта кхаь бетта новкъостал де тоъаргда из ахча, е кхы а дукхагІа тоъа а мег, хІана аьлча профсоюза члений болх беш долча даькъо стачечни фонде взносаш хьачутергья. Гучох, профсоюза кулгалхоша иштта дерхІ, нагахьа санна болхлошта Генри Фордага шоаш яхар дайта моге, къовсам боацаш цу наькъаца коллективни договора кулгаш изде вож компанеш раьла хургхилар. Уж лоархІамаш нийса хилари ца хилари хьахьокхаргда дІахо йодача хано. ХІанз укх сахьата болхлой дегаш ураэтта ба. Америка ерригача пролетариата боккхача стратегически лоархІаме болча цу классови къовсаме котало яккха лаьрхІа ба уж.

АРГЕНТИНЕ УРАГІЪЯХА АНТИКОММУНИЗМА ІАЬРЖА БАЙРАКХ

Бийсашка сатем байна я Аргентина городашкеи юрташкеи. Каст-каста чухьежа, болхлой, студенташ, интеллигенце викалаш лувца яьннай полици. Укх тІеххьарча хана Буэнос-Айрес яхача провинце тайп-тайпарча городашка пабахтенашка чукхайсаб дукха итташ аргентински гражданаш.

«Коммунизмах мохк ларабара закон» балаш дола документ Аргентина правительства тІайнпача, цунна тІеххьа хьайра репрессей талгІи а. Цу законах коммунистически идеологена тІехьа ва аьнна хеташ Іаьдало дегабуам бань вола хІара аргентинец политически граждански бокъонех вакха, балхара, дІавакха, полици тІакхувш хила тарлу. Коммунизма идеяш йоаржалрах бехке баьча наха нийс шерага кхаччалца набахта бахка суд елга оттадаьл.

Аргентински къахьегамхой хьалха латтача отряда—Коммунистически партена духьалдерзадаь да керда реакционни закон. Цхьабакъда, по дерхІар цхьаькха тайпа а да — мехкарча ерригача оппозиционни низашта духьала къовсам лоаттабара «юридически лард» кийчъелга, тІатІа чІоагІагІа гІотташ латта мехкарча гІулакхашта раьза боацарий уйлаш кІезиг - дукха хьагучаьлинача тоІаелга. Дукха ха йоацаш хиннача пресс - конференце президента Онганиас ше мукъарло дир, антикоммунистически закон кхыча политически партеншта а духьалдаккха тарлуш хилара.

Аргентина Компарте ЦК заявлене тІа белгал мадаккхара, керда закон ше тІаэнаш правительства шийна хьалхашка оттадаь дехкар дар «дош дІара йолча бокъонна, саген граждански бокъонашта хІалакъеш хІама тохилгеп хІанзара корпаративнофашистски хьисапера режим чІоагІъелгеи». Цул совгІа, антикоммунизма Іаьржача байракхо къайла лоаттабу доал деча гІозараша къилбаседаамерикански империализмаца вІашагІболлаш латта тийша болх.

С. ИВАНОВ, В. КУЗНЕЦОВ, Н. ЧИГИРЬ. (ТАСС).

ОКТЯБРА КИЙЧЛУШ Я МАЛХБОАЛЕН ПАКИСТАН

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце шовзткъе итт шу дизар шерра белгалдаккха кийчлуш я Малхбоалехьарча Пакистана общественность.

Пакистано - советски культурни общества малхбоален - пакистански отделене инициативах Дакке яхача провинце столице цІей дездела вІаштІехьдаккхара комитет вІашагІъеллай. Цунна юкъе хержаб общественноста викалаш, Іилман культурин деятелаш.

Организационни комитет вІашагІйоллара хетаяь хиннача митинге къамаьлаш дир Пакистана парламента депутата М. Хана. профессора Аджит Кумара, кхычар. Цар белгалдаьккхар прогрессивни адамашта Сийлахь - боккха Октябрь боккхача лоархІаме хилар а Пакистанаи Советски Союзаи юкъера доттагІала-гІулакхаш дІахо чІоагІдензен тоаданзен дарг ца хилар а.

Цlей дездеча хана Октябрьски революце исторически лоархІама, цхьана леладеча пакистано - советски гІулакхий, 50 шера Советски Союза карагІдьнарий дешашка хьожаргйола симпозиумаш вІашагІъетта аьнна решени тІайнпар митинге дакъа лоацаш хиннараша. Цlей дездеча деношка вІаштІехьдоаккхаргдолаш да советски кинофильмашка хьожилга, выставкаш хьэллаpгья. концерташ увттадергда.

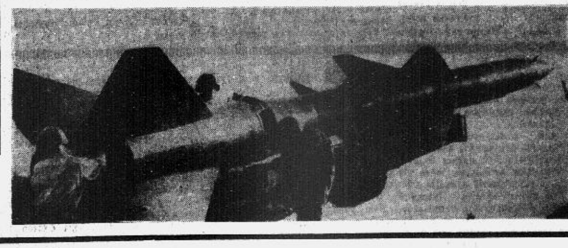

Вьетнама Демократически Республика. Зенитчикаш ракета тІема кийчъеш ба.

ВИА—ТАСС сурт.

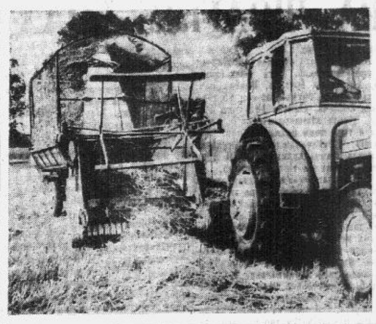

78-ча ПАРАЛЛЕЛЕРА ХИЦА ДАРБАШ ДУ МОТТИГ

МУРМАНСК. Дунен тІа эгтара къилбаседехьа йола хица дарбаш ду моттиг хьайийллай Варенцбурге — Шпицбергенерча советски шахтерий руднике. Къилбаседа шан океанера турбашка гІолла хица дарбаш деча моттиге хьачудоагІа хий доахь а деш ваннашка дода.

ХІана денз дІа хица дарбаш деш йола моттиг шоай хургья полярникий.

ПОЛЬША. Познаньски воеводстве Маницки госхоза кхашка болх беш я ча гулду керда машина. Цо ча хьагулду, оат, токхораш ю.

ЦАФ — ТАСС сурт.

НАЬХА САМУКЪАДОАККХАШ

«Красный молот» завода культура Щен коллективо наха юкъе беш бола дукхагІа бола культурно-просветительни болх цар къахьегача цехашка, кхыметтел уж бахача моттигашка дІа а ухаш бу.

Культура Щен коллективо хІанз ший керттера лоархІа декхар да Советски Іаьдал этта 50 шу дузача юбилейна йоаггІаш йола кийчо елга. Цу денна сийленца накъабахара дуккхеи тайп-тайпареи мероприятеш чакхйоах культура болхлоша. Завода хІара цехе цу денна хетаяь беседаш ю. чакхйоах тематически сайренаш. Масала «Алан 50 шу». «Боккхача наькъа этапаш». «Саг. къахьегам. коммунизм». «Иллеца, стихаца хестабу къахьегам» яхача а кхыйолча а темаех. Цу мероприятешка кийчлуш кІезига къахьегац культура Щен болхлоша.

Боккха болх ба завода хІара цехе ши-ший художественни самодеятельность вІашагІйоллара культура болхлоша бер. Художественни самодеятельноста тайп-тайпара кружокаш я вІашагІ а ехка болх беш. Кружокашта кулгаллеш ба завода комсомольски организаце секретарь А. Кантария, № 5 йолча цеха мастер В. Нетиев, шоллагІча цеха токарь М. Титневский, йийттлагІча цеха слесарь Каустов. кхыбараш а.

Белгалдаккха деза, укхаза мел беш бола культурно-массови болх общественни хьисапе беш хилар. Къаьстта терко тІаувзаш я улицай цІей дІадахьара мероприятеш. Юххьанца из гІулакх дІадоладаьраш культура Щен болхлой ба. Сакъердаме, чакхдаьлар Деловая, Моздокская, Красноармейская, Коммунистическая яхача улицашта хетадаь цІей. Щей доладалале ши-кхо кІира хьалха хІара улицагІа хьалтеха хоза кийчъяь афишаш яр. Цу афишаш тІа белгалъяьккха яр цІей тема («Сийлахь-боккхача Октябро вайна никъ сийрдабоаккх»), цІей дІахьоргдола ди, кхыдар. Щей дІалахьа лаьрхІача майдан тІа а хьалхе а белгалъяьхаяр кинофильмаш хьокхаргдола, лекцеш ешаргйола, спортивни мероприятеш, ловзараш, аттракционаш хургйола моттигаш. Гирляндашца, байракхилгашца хозъяьар улицаш.

Дукха дейзар цу дийнахьа укхаза гулбеннача наха. Уж кхо эзар совгІа саг вар. Революце, граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тІемай ветеранаша, Грозне бІаь дийнахьа лаьттача тІемашка дакъа лаьнарашца, завода цІи хеза болча къахьегамхоша вІашагІкхийттар цІей дІалахьа баьхкараш. Дукха дийцар цар цу дийнахьа гулбенначарна. Масала, заслуженни пенсионера Дробышева дийцар Зимни Дворецa хиннача штурмах, ший революце баьччаца— В. И. Ленинца хиннача вІашагІкхетарех. нов. Кочеткова дийцар ший тІема доттагІех — Шерипов Асланбеках. Гикало Николайх, Мусоров Павлах лаьца. Хьаьшашка моаршал хатта а уж даькъала бувца а баьккхабар завода шефаш — № 2 йолча школа-интерната дешархой.

Завода художественни самодеятельноста коллективо доккха концерт оттадир цу дийнахьа цига гулбенначарна хьалхашка.

Дукха я «Красный молот» завода культура Щен болхлоша кийч а еш чакхйоаха мероприятеш.

П. СЕРГЕЕВ.

ІАН КИЙЧО Ю

Іа тІаккхача гаьна дац. Цунна йоаггІаш йола кийчо е декхарийла я культпросветучрежденеш. Из дика кхетаду тха Шелковской района культура болхлоша.

ХІанзле ремонт а яь кийчъяьй района дукхагІйола культпросветучрежденеш. Іанна лаьрхІа доагоа Іалашдаьд. Хьокхаме я Дубовски культура Щен укх шера яь ремонт. Е езача штукатурка яь. кІираш теха. массанахьа басараш хьекха баьлар укхаза лоацдача хана. Эшшаш йолча оборудованеца, инвентарaца Іалашдаьд культура Ща. Белгалдаккха деза цу культура Щенна ремонт еча хьинаре дакъа лоацаш культура болхлой шоаш хинна хилар. Цу тайппара дика ремонт яь бала боахк Каргалински культура Щенна а.

Цу лоархІамерча гІулакха юстара Іац района колхозаши совхозаши. Ремонт еча шоашта могаш дола новкъостал ду юрта советаша а. Масала, гІум, кІир, басараш, хьу, кхыйола а гІишлой материалаш Іалашъю, ремонтни балхаш сихагІа чакхдахара кхыдола гІо ду. Цу гІулакхо торо хулийтт культура учрежденеш Іанна кийчъяра балхаш тІехьа па а доахаш шоай ханнахьа чакхдаха. Цул совгІа колхозаши совхозаши алхха шоай средстваех керда клубаш, библиотекаш. культура Щенош хьалду, къаьначарна хьатІа а хетте керда цІеноши хьалду, иштта кхы дІахо а.

Соахка тха районе массехк керда культура Ща. библиотекаш. клубаш хьалйир. Масала, 550 моттига лаьрхІа йоккха зрительни зал а йолаш керда культура Щаи цул совгІа библиотекеи хьалйир Червленная яхача станице. Ново-Щедринское яхача юрта хьалйир 400 моттиг йола цІена клуб. Лесхозе хьалйир 200 моттиг йола клуби библиотекеи. Уж колхозаша духхьала шоай чотах хьалйир.

Во лелац укх шера а керда гІишлош хьалъяра балхаш. С. М. Кирова цІерагІча колхозо Харьковски хуторе хьалъяь йистеяьхай цІена клуби библиотекеи. В. И. Ленина орден лелаеча «Шелковский» яхача племенной овцесовхозе хьалъеш латт керда клуб. ГІишлой балхаш дер я межколхозни гІишлой управлени: Из Октябра 50 шу дуза деза ди хьатІакхачале хьалъяь йистеяккха дерхІ гІишлонхоша.

Форсированни метолах Каргалински станице хьалдеш латт 800 моттига лаьрхІа доккха культура Ща. Бороздиновская яхача станице 320 моттиг йола клуб. Цу здaнеш чу хилийта дерхІ библиотекаш а.

Ала деза керда культура учрежденеш хьалъе ца езача. уж эргадаьнна тоаеш. капитальни ремонташ еш хозъеш хилар.

ХІанз йоаггІаш йола Іанна кийчо яь а яьнна шоаш Октябра цІейна е лаьрхІа кийчо еш я района цхьайола культура учрежденеш. Концертни программаш кийчъю, кхыйола мероприятеш ю.

Лоацца аьлча Советски Іаьдала 50 шу дузача юбилейна баха боаггІача тайппара накъабахара низи хьинари ца кхоаеш къахьегаш ба Шелковской района ерригача культпросветучрежденей болхлой.

М. ДЮНА.
Шелковской районни культура отдела заведующи.

ВАЙ СПОРТСМЕНИЙ ТОЛАМ

Укх деношка Москве чакхъяьлар «Трудовые резервы» яхача Центральни Совето классически кІалтохаргах латаш СССР-а хьалхара моттиг яккхара яхь. Цу яхье дакъа лоацаш хилар союзни республикай. Москва, Ленинграда, Минска, Киева. Ашхабада, Ташкента городий спортсменаш. РСФСР-а команда юкъе бар Нохч-ГІалгІайчера борецаш. А. Приймакови Х. Албакови. Дукха ха йоацаш газета хоам мабарра автономни республикашта юкъе хиннача яхье дика толамаш дахарах РСФСР-а сборни командана юкъевахар уж шиъ.

Укх деношка юха а шоай лакха говзал гойтар вай спортсменаша. Ахюкъера дозал долчарна юкъе «Трудовые резервы» яхача общества СССР чемпион хилар пединститута студент А. Приймаков. Цкъа ца эшаш ялхазза летар из. ШоллагІа призовой моттиг (дайгагІа дола дозол) яьккхар СПТУ-2 физкультура преподавателa Х. Албакова. Царна деннад маьхера совгІаташ.

Хьалхара моттиг яьккхар РСФСР-а команда, шоллагІъяр — москвичаша.

В. АВТУРИНСКИЙ.

АЛМАЗНИ КОЧЕГАРКА

Якутерча Айхал яхача Кимберлитови трубкана лалла лаьттан тІехен тІара гучаяьнача дуккха кІор боаллача моттигашкара кІор баха болабеннаб цу рудникеро алмаз довхараш. ХІанзалца дахча доагадеш хиннай Полярьера поселок. Кердача кочегарко иштта кІораца Іалашъергья хІанзза алмазаш даха йолаенна Удачный яха поселок а.

ХАОТТАМ

Тахан республике а Грозне а морхаш а йолаш цхьайолча ханашка догІаш а делхаш ха латтаргья. Мух малхбоалехьара цкъара лаьгІа, тІаккха чІоагІо хьекаргба, къилбаседехьарча районашка чІоагІа а хьекхаш. Температура республике дийнахьа 14—19 градуси бийсанна 11—16 градуси. хІаьта Грозне дийнахьа 16—18 градуси бийсанна 13—15 градуси йІовхал хургья.

20—21-чей сентябре юкъ-юкъе тІера а йоалаш морхаш хургья. Юххьанцарча юкъагІа цхьайолча ханашка догІаш делхаргда. дІахорча юкъагІа цхьаццанахьа дохк хургда, йис йилла а тарлу. Мух къулба - малхбоалехьара цкъара лаьгІа. тІаккха гІаьххьа хьекхаш хургба. Температура бийсанна юххьанцарча юкъагІа 7 — 12 градуси дІахо — 4 — 9 градуси, хІаьта йийкхача хана 0 градусагара 5 градусага кхаччалца. хІаьта. дийнахьа 15—20 градус йІовхал хургья.

Метеостанци.

БЕРАШТА—КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Кхувш йоагІача тІехьенна коммунистически кхетам балара культура учрежденеша школашца, комсомольски пионерски организацешца, дай-нoaной комитеташца цхьанна беча балха йоккха опыт Іоаьй вай республика дуккхача культура Щенаша, клубаша, библиотекаша. Дуккхача культура Щеношка, клубашка берий белам тІаувзарга хьежжа тайп-тайпара объединенеш вІашагІъехкай. Масала, «Спутник», «Орленок», «Ще следопыташ», «Къона краеведаш». кхыраш а санна йолча пионерски объединенеша торо хулийтт берий школа арахьара вахар сакъердамен дизаза хилийта. Хьокхаме бу из болх Наурски, Шелковской, Сунженски, кхыча а районашка. Духхьал бераштa юкъе беча балха лаьрхІа культура учрежденешка вІашагІ а ехка болх беш я советаш. Цу советашта юкъебоагІа комсомольски организацей викалаш. дай-ноаной комитета членаш. хІаьта цкъаза кхыметтел хозяйственникаш а.

Совета болх лерттІа база а йолаш боагІача бoараме вІаштІехьбаьккхача моттиге вІашагІ а ехка болх беш я тайп-тайпара цІераш йола берий клубаш. Цу тайпара клубаш вай республике ерригаш 52 я. Торжественно дІайийбу цу клубашка бераш а кхувш боагІараш а. Цар шоаш лаьрхІа йола устав вІашагІ а елла балха план оттаю.

Сакъердамеи хьокхамеи ба Шелковской района Каргалински культура Щен коллективо берашца беш бола болх. Ши шу да цу культура ЩагІа вІашагІ а елла «Искорка» лаха берий клуб болх беш йола. ЦхьоалагІчеи шоллагІчеи классашка деша дагІача берашта лаьрхІа вІашагІъеллай балетни кружок. Ткъо совгІа бер да хьехархочо А. Патотнаяс общественни хьисапе кулгалдеча берий хьалхара кружоке дакъа лоацаш.

Берашта юкъе беча балхал совгІа массови мероприятеш чакхйоах берий клуба совето. Масала, сакъердаме чакхъяьлар лакхехьарча классашка дешачарна лаьрхІа йола «Вай вахара девиз», «Фуд хьа комсомольски дог тоxадолийтар» яхача темаех хиннa диспуташ. «Сийрда я хьа кхоане, комсомолец. яха а кхыйола а тематически сайренаш. Ахкан каникулаш йолча хана Кизляре а баха цигарча берашца вІашагІкхийтар каргалинцаш. ТІаккха уж яраш болча баьхка а хилар. Іаьржача форда йисте экскурсе хилар уж, Дагестана, шоай мехка хьамсарча моттигашка хьажа бахабар.

Уж санна йолча мероприятеша торо хулийтт шоашта ховр дІа-хьа дувца дуккха кердадар довза, кх. дІа а. Укхаза тІатехача бакъахьа хургда Каргалински культура Щен берий клуба юкъейоагІаш башха-дика пионерски агитбригада хилар. Шоай каникулаш йолча хана юртбоахама къахьегамхошта гІулакх ду, уж болчча кхашка дІа а ухаш сакъердаме концерташ увттаду пионераша.

Дика чулоацам болаши сакъердамел я Наурски района «Калиновский» совхоза шоллагІча отделене вІашагІъеллача берий клубо дІахьош йола Октябра 50 шу дизара хетаяь мероприятеш а. Иштта, цІаккха а йицлургьяц аьнна хеташ селла дика кийчъяь яр укхазза хинна «Дай наькъа гІолла», «Бохабир атаманаш. делхабир воеводаш» яха а кхыйола а сайренаш. Цу тайппара сакъердаме вІашагІбеллаб шо-шоай болх Сунженски, Урус-Мартана. кхыча районашка а йолча берий клубаша.

Берашта меттел цар дай-ноаношта а доккха цІей хинна дІаэттар Грознерча Октябрьски района Нахимова цІерагІча улицагІа берий клуб хьайийлла ди. Из вІашагІъеллар № 8 йола домоуправлени я. Шоай мукъа мел йола ха укхаза дІахьу бераша.

Белгалбаха беза цу клубера тимуровцаш. Нагахьа санна шоаш бахача районе новкъостал эшаш боккхий нах а цамогаш хинна дезал а нийсбелча царна эшшаш дола гІо де кийча ба уж.

Масала, берашта гучадаьлар 1931-ча шера денз коммунист а волаш граждански Сийлахь-боккхача Даьхени тІемашка дакъа лоацаш хинна Енгулатов Алим Сайдулович кІалвиса, хала цамогаш волга. Къаенна хиларца а ше а каст-каста цамогаш хиларца а хала дар цун сесага унахочунга хьажа. Царна шиннена а гІулакх де лаьрхІар клуба членаша, № 8 йолча школа 6 «а» класса дешархоша. Цхьаккха а ди дІалоданар тимуровцаш боккхий нах болча ца болхаш. ШагІа а ара а царна де мел дезар дора цар.

Боккхача лоархІаме ба республика культура учрежденеша берашта эстетически кхетам балара беш бола болх а. Цу хьакъехьа культура болхлоша берий музыкальни школашца цхьанна чакхйоах музыкальни сайренаш, республика художникашца, композиторашца вІашагІлетт бераш. Цу тайпара мероприятеш хан-ханнахьа дІахьу Сунженски, Шелковской, Наурски, Шалински районашка. Уж мероприятеш кийчъеча хана культура болхлоша пайда эц республикански изобразительни искусствай музея лаьрххІа берашта кийчъяьча лекцех.

Дика пайда луш я цу музея вІашагІъехка «ИЗО — искусства Октябрьски революци», «ХІанзарлар—берий бІаргашца» яха а кхыйола а дІа-юха кхухьа выставкаш.

Ерригача торонех пайда а эцаш берашта эстетически кхетам балара болх лерттІа дІахьу Наурски района культура учрежденеша. Бераш деша дагІача школай хьехархошца дага а бувлаш вІаштІехьйоах районни культура Щен коллективо цу хьакъехьа чакхйоахаш йола мероприятеш. Дарца цхьана шоаш беча балха заим керда формаш лех. Школашна айхха бувзам лоаттабаро йиш хулийтт берий дага къайленаш йовза, царна хозагІа хетар гучадакха. ТІаккха цунга хьежжа вІаштІехьбоаккх шоай болх.

Берашна беш бола болх эргабаькха тоабаьб Нохч-ГІалгІайчен библиотекаша а. Библиотечни болхлоша литературана шерра пропаганда ю. тематически сайренаш, диспуташ чакхйоах, дешара конференцеш ю. цхьаккха а шу дІалодац дешархой бІаьстан каникулаш йолча хана библиотекаша «берий книжка кІира» дІа ца хьош. Цу ханна дуккха тайп-тайпара библиотечни мероприятеш чакхйоах берашца. Укхаза цІи хеза болча нахаца вІашагІбетталу дешархой. дийшача сакъердамерча книжка коллективни обсуждёнеш ю. исторически моттигашка гІолла экскурсеш ю. Библиотекаша айхха бувзам лоаттабу школашца. культура Щеной. клубай болхлошца, кхыча общественни организацешца.

Цу тайппара дика вІаштІехьбаьккхача балхо торо хулийт кхувш йоагІача тІехьенна боагІаш бола кхетам бала. ХІаьта вай республика дуккхача культпросветучрежденей из дика вІаштІехьа а доал.

А. МИСЛАУРОВ.
Нохч-ГІалгІай культура министерства воккхагІа вола методист.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица. 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3.44-96; редактора зам. 3.39.11; бехктохама секретара—3-34.38; партийни вахареи, культураи, промышленностея отделий—3.42-30; юрта боахамеи письмойн отделий — 3.42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3.44-96; зам. редактора—3.39.11; ответственного секретаря — 3-34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42.28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05322. Заказ № 4538.